

de democratische school

Driemaandelijks tijdschrift van de Oproep voor een democratische school (Ovds) • N°50, juni 2012 • 3 euro

STUDENTENREVOLTE QUÉBEC

in h o u d

STUDENTENREVOLTE QUÉBEC

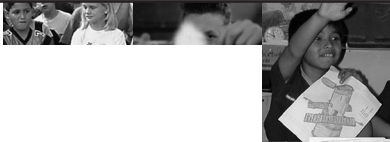
PAGINA 3

WAT LEERT ONS HET GROTE SCHOLENRAPPORT?

PAGINA 18

VOORSTEL VKSO HERVORMING SECUNDAIR ONDERWIJS

PAGINA 24

de democratische school

**Vrijwilligerslaan 103 bus 6
1160 brussel**

tel.: +32 (0)2 735 21 29

e-mail: ovds@democraticheschool.org

web: www.democraticheschool.org

Driemaandelijks tijdschrift van de Oproep voor een Democratische School (Ovds).

*Redactie: Nico Hirtt, Jean-Pierre Kerckhofs,
Philippe Schmetz, Tino Delabie,
Hugo Van Droogenbroeck, Roger Jacobs.*

Lay-out: Jean-Marie Gilson

Abonnementen

Gewoon abonnement: 10 euro

Abonnement + lidmaatschap: 12 euro
(volgens uw financiële middelen).

Betalingswijze

storten op rekening nr. 000-0572257-54
van Ovds of met gekruiste chèque in EUR
op het adres van Ovds

Artikels

De artikels of de voorstellen van artikels moeten per e-mail worden opgestuurd, bij voorkeur in RTF formaat of MS-Word (Mac of Pc) of Claris Works. De redactie houdt zich het recht voor de artikels in te korten, kleine correcties aan te brengen en de (tussen) titels te wijzigen.

Recht op kopiëren

De gepubliceerde teksten mogen op om het even welke wijze vrij worden verspreid en vermenigvuldigd. Wij vragen wel om de bron te vermelden en aan te geven hoe de lezer Ovds kan bereiken (adres, telefoon of e-mail vermelden). Gelieve ons een exemplaar op te sturen van elke publicatie die artikels van De democratische school overneemt.

De Oproep voor een Democratische School (Ovds) ijvert er voor dat alle jongeren door het openbaar, gratis en verplicht onderwijs, toegang krijgen tot de kennis die hen in staat stelt de wereld te begrijpen en te veranderen. De basistekst wordt op eenvoudige aanvraag opgestuurd.

UDENTENREVOLTE ÉBEC

«studentenrevolte québec»

In Canada wordt sociale geschiedenis geschreven, meer bepaald in de provincie Québec waar de studenten sinds half februari in actie zijn tegen de verhoging van het inschrijvingsgeld. Niet alleen qua omvang is deze beweging uitzonderlijk, maar ook de intensiteit van de acties is ongezien. Op 22 maart, op het hoogtepunt van de mobilisatie, kwamen er 300.000 studenten op straat. Drie kwart van alle studenten in Québec stemden voor de staking. Er zijn eind juni nog steeds ongeveer 150.000 studenten in staking. Sommigen zullen een semester moeten inhalen, anderen zullen een heel academiejaar verliezen en sommigen zullen zelfs hun diploma niet krijgen. Maar vele studenten hebben er zo genoeg van dat ze achter de zaak blijven staan.

Er zijn betogingen met potten en pannen, er worden reusachtige rode vierkanten (het symbool van de protestbeweging) opgehangen in de stad, op grote monumenten, er werd naakt gemanifesteerd, of toch bijna. Mensen maken poppen en mascottes. Elke morgen vormen activisten een menselijke ketting in de metro. Er worden tekeningen en schilderijen gemaakt over de staking, muzikanten schrijven er liedjes over, er zijn gedichten, theater... Er zijn zelfs grafici die er zowat fulltime mee bezig zijn om de staking artistiek en grafisch aantrekkelijk te maken. Er zijn commando's van artiesten die overal affiches gaan ophangen, die de steden volplakken. Naast de meer radicale manifestaties zijn er ook de betogingen van de gezinnen, wat toelaat iedereen uit te nodigen en te betrekken bij de beweging.

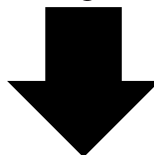
«studentenrevolte québec»

De "Esdoornlente" van de studenten

door Jean Peltier

1

Op 13 februari startten de studenten van Québec een algemene staking tegen de verhoging van het inschrijvingsgeld die voorzien werd door de liberale regering onder leiding van Jean Charest. Drie maanden later blijft deze staking doorgaan, ondanks de druk en de repressie. Met beslistheid en verbeeldingskracht. En massaal. Laat je onderdompelen in deze indrukwekkende beweging van de jongeren van Québec.

Inschrijvingsgeld 75% hoger in vijf jaar

Aan de oorsprong van deze beweging ligt een beslissing van de regering van de provincie Québec over de verhoging van de inschrijvingskosten aan de universiteit. Deze verhoging is bijzonder brutaal: 325 dollar (250 euro) meer per jaar gedurende vijf jaar, vanaf het schooljaar 2012-2013, om te komen tot een verhoging van 1.625 dollar (1.250 euro) in 2016. Het inschrijvingsgeld zal op die manier verhogen van 2.168 dollar (1.700 euro) in 2011-2012 tot 3.793 dollar (bijna 3.000 euro) in 2016-2017. Een verhoging van 75% op vijf jaar tijd. Het doel van de regering is het Canadese gemiddelde te bereiken dat tegenwoordig ligt op 4.000 dollar (3.100 euro) per jaar. Tot nog toe heeft Québec de laagste studiekosten in Noord-Amerika, het resultaat van belangrijke strijdbewegingen van studenten en arbeiders voor een onderwijs dat toegankelijk is voor een zo groot mogelijk aantal personen. Middels een enquête heeft een studentenvereniging het aantal studenten afkomstig uit families met een bescheiden inkomen die de

universiteit zouden verlaten als deze maatregel zou toegepast worden, op 30.000 geschat.

Van sneeuwbal tot lawine

In november 2011 verzamelde een manifestatie 25.000 studenten, wat toen één van de grootste studentenmanifestaties ooit was in de provincie. Maar het was slechts een begin. Het was op 13 februari 2012 dat de huidige beweging echt van start ging, met de stemming voor de staking door verschillende faculteiten van de Universiteit van Québec in Montréal en de Laval Universiteit. 's Anderendaags zijn 11.000 studenten in staking. Op 20 februari zijn ze met 30.000. De beweging maakt dan een grote sprong. Op 4 maart zijn ze met 120.000 die de lessen boycotten. De dag erop gaan 30.000 studenten van de CEGEP eveneens in staking.

Vanaf het begin gaat de beweging veel verder dan een eenvoudige staking van de lessen. Stakingspiketten, regelmatige vergaderingen, acties voor de officiële gebouwen, versperringen van bruggen, straatspektakels, lokale manifestaties,... volgen elkaar op en geven het ritme aan van het dagelijkse leven van de stakers. Ondertussen houdt de regering vast aan haar standpunten en weigert ze elke dialoog, terwijl de politie op een ongewoon brutale manier optreedt tegen de studentenacties. Op 7 maart 2012 chargeert de politie tegen een manifestatie. Er vallen tientallen gewonden waaronder een student die een oog verliest door een van vlakbij afgeschoten granaat.

De brutaliteit van de repressie doet de beweging heropleven. Op een intelligente manier vergroot de leiding van de CLASSE het aantal oproepen tot solidariteit en verbindt ze de strijd van de studenten met die van andere sectoren van de bevolking die gevisieerd worden door de besparingsmaatregelen. Op dinsdag 18 maart grijpen "familiale manifestaties" plaats in de belangrijkste steden. 30.000 personen betogen in Montréal, duizenden anderen doen hetzelfde in Québec, Sherbrooke en Alma. 's Anderendaags wordt de kaap van de 200.000 stakers gerond, waaronder de helft studenten uit Québec.

Op 22 maart volgt een nationale manifestatie met 300.000 deelnemers in Montréal, één van de grootste politieke manifestaties uit de hele geschiedenis van Québec en zelfs van Canada. Een zee van studenten scandeert "Laat ons harder roepen zodat niemand ons kan negeren", "Wij willen studeren, wij willen ons niet in de schulden steken". Op die dag zijn er 300.000 studenten en scholieren in staking.

«studentenrevolte québec»

Naar een Esdoornlente

Het debat wordt nu nationaal en komt op het voorplan van de actualiteit. Het is geen discussie meer over enkele honderden dollars meer of minder maar een debat over maatschappijkeuze, tussen hen voor wie de universiteit een persoonlijke investering is die de studenten toelaat hun kans op een goed betaalde baan te maximaliseren en hen die stellen dat toegang tot hoger onderwijs voor iedereen een recht is en gratis moet zijn. Die tegenstelling gaat veel verder dan de wereld van het onderwijs. In de straten van de provincie lopen de tegenstanders van de verhoging met een rood vierkant op hun kleren gespeld: de verhoging zal de studenten simpelweg in het rood duwen. De voorstanders van de verhoging, minder talrijk om zich publiek te uiten, dragen een groen vierkant: de verhoging moet doorgang krijgen.

Ter gelegenheid van deze manifestatie maakt de idee van een «esdoornlente» opgeld, een verwijzing naar de contestatie in de Arabische wereld en naar de esdoornsiroop, één van de emblemen van Québec. Zij zal zich concretiseren tijdens de volgende weken. De beweging valt immers niet stil na de manifestatie van 22 maart. Integendeel. De acties nemen nog toe: blokkering van bruggen en wegen, bezettingen van ministeries,... Op 25 april verzamelt de beweging voor de onbeperkte algemene staking nog steeds bijna 200.000 studenten.

Vanaf dan komt er stilaan beweging in de positie van de regering. Tot dan is zij op haar standpunt gebleven: volledig behoud van de maatregelen voor verhoging van het inschrijvingsgeld, geen enkele dialoog met de studenten, repressie tegen de studentenacties met een ongewone brutaliteit. Dit heeft de beweging niet belet van zich te verbreden. Ze geniet een brede populariteit bij de bevolking. Het gevaar op besmetting is reëel in alle andere sectoren buiten het onderwijs die eveneens door de besparingsmaatregelen getroffen worden. Eigenaardig genoeg is de laatste troef van de regering het feit dat de drie grote syndicale federaties van de werkers van Québec niet verder komen dan verbale steun aan de studenten en weigeren een gezamenlijke strijd tegen de besparingsmaatregelen te organiseren. De meest bewuste vleugel van de studentenbeweging realiseert zich dat er een risico bestaat dat de studentenstrijd geïsoleerd wordt als de sympathie van de publieke opinie niet snel concrete vormen aanneemt met een meer beslissend karakter. Het is daarom dat op 25 april de CLASSE een oproep lanceert met als titel «Naar een sociale staking. De staking gebeurt door de studenten, het is het volk dat strijdt!». Het manifest roept op tot «een veralgemening van de studentenstaking op de arbeidsplaatsen». (zie artikel)

Een kleine onderhandelingsronde...

De regering Charest beslist dan om onderhandelingen te starten met de studentenorganisaties. Op 5 mei lopen die uit op een voorstel van akkoord, ... dat onmiddellijk het onderwerp wordt van zeer uiteenlopende beoordelingen. Voor de minister van onderwijs gaat het over een «zone van overeenstemming»; voor de vakbonden van de werkers die aan de onderhandelingen deelgenomen hebben is het een «routeplan»; voor de studentenorganisaties een simpel «aanbod». Dit aanbod is niet erg uitgebreid: de verhoging van de inschrijvingskosten zou gespreid worden over zeven jaar in plaats van over vijf.

Voor de grote massa van studenten die al wekenlang in staking zijn, is dit onverteerbaar. De plaatselijke studentenkringen die opgeroepen worden om te discussiëren, verwerpen het voorstel met meer dan 80 % van de stemmen.

De studenten beslissen om de straat in te nemen en te manifesteren, niet meer op afgesproken momenten, maar doorlopend. Elke avond defileren duizenden studenten door de straten van Montréal en andere steden. De spanning stijgt. Tegenover de hoon die haar ten deel valt, grijpt de regering Charest terug naar de klassieke methodes: repressie. Elke dag zijn er tientallen arrestaties. Sinds het begin van de beweging hebben twee studenten een oog verloren door granaten die van vlakbij werden afgeschoten. Anderen hebben een schedelbreuk opgelopen door matrakslagen.

Terug naar de matrak

De regering heeft nu een project van «speciale wet» uit haar hoed getoverd, die het recht op betogen in de kiem wil smoren. De tekst stelt boetes in voor de organisatoren van stakingspiketten, gaande van 1.000 tot 125.000 dollar (van 777 tot 97.000 euro). Een individu zou een boete oplopen van 1.000 tot 5.000 dollar. Een studentenvereniging die een dergelijke bijeenkomst zou organiseren of het ordewoord zou lanceren om de toegang tot de universiteit te blokkeren zou het risico lopen om 25.000 tot 125.000 dollar (van 20.000 tot 100.000 euro) te moeten betalen, en het dubbele in het geval van herhaling. Het wetsvoorstel voorziet eveneens dat de organisatoren van betogingen aan de autoriteiten ten minste 8 uur voor het vertrek datum, uur, duur, plaats en parcours van de optocht meedelen. Ten slotte legt de tekst de voorwaarden vast voor de verschuiving van het lopende semester tot midden augustus in de stakende instellingen.

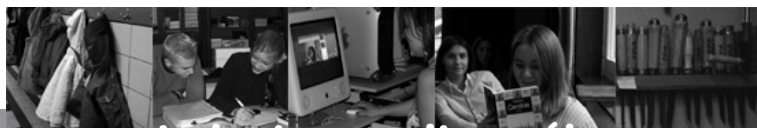
«studentenrevolte québec»

Met deze wet, die onmiddellijk de “matrakwet” gedoopt werd door de studenten en de hele sociale en politieke oppositie, heeft de regering Charest “het vuur aan de lont gestoken zoals nooit te voren”, zegt Gabriel Nadeau-Dubois, woordvoerder van CLASSE. “De regering heeft een generatie in het gezicht gespuwd”. “Geen enkele wet gaat ons beletten te manifesteren en ons te mobiliseren. Het is niet met slagen van wetten en matrakken dat hij de jeugd gaat doen zwijgen. Wij nodigen de mensen uit om alle dagen op straat te komen, tot aan de herfst, om hem terug te dringen.”

Misschien heft Charest met vuur gespeeld. Een zeer breed front is zich aan het opbouwen tegen deze wet, met de studentenverenigingen, de drie syndicale confederaties van werkers, de linkse oppositie, de verenigingen van juristen, Amnesty International, ... en vele anderen. Zo zijn de dagelijkse betogingen evenveel gelegenheden geworden om de autoritaire weg te verwerpen die de regering gekozen heeft.

Jean Peltier
(21 mei 2012)

«studentenrevolte québec»

Manifest van de leerkrachten tegen de verhoging van het inschrijvingsgeld

Wij, leerkrachten, die kennis willen doorgeven aan eenieder die wil bijleren, ondersteunen de studenten in staking in hun democratische verdediging van de toegang tot de universitaire studies en in hun gerechtvaardigd verzet tegen de commercialisering van het onderwijs.

Deze staking ligt in het verlengde van de talrijke conflicten rond het ondergeschikt maken van publiek goed aan privébelangen en dit met de schandalig welwillende medewerking van de staat.

Een verhoging die het onderwijs armer maakt

De meest directe inzet van het huidige conflict is uiteraard de verhoging van het inschrijvingsgeld. Deze verhoging van 70% volgt op deze van 30% in 2007. Deze verhogingen passen in de privatiseringslogica van de financiering van onze openbare diensten. Onder de meest evidente gevolgen kan men een substantiële stijging van de schuldenlast van de studenten voorzien, zoals nu reeds het geval is in de rest van Canada en in de totaliteit van de Angelsaksische wereld. Ook een ingrijpende beperking van de toegang tot de studies valt te vrezen.

Deze privatisering van de financiering van de universiteit, die berust op een neoliberale premisse, bezorgt de student het statuut van klant. Om zijn investering rendabel te maken, zal hij/zij geneigd zijn een

studiedomein te kiezen in functie van zijn financiële draagkracht en van de mogelijkheden die zijn vorming hem biedt op de arbeidsmarkt. De logica van het schulden maken brengt hem de facto onder in het financiële domein en onderwerpt zijn beslissingen aan de bankier. Zo zal de student iemand worden die de sociale orde reproduceert, veel maar dan iemand die volop meewerkt aan de evolutie van de maatschappij.

De academische vrijheid en de kritische dimensie van de universitaire opleiding worden bedreigd. Volgens het discours van de liberalen en de universiteitsadministratie kan deze verhoging het probleem van de “onderfinanciering” van de universiteiten oplossen. Men moet echter veeleer spreken van een “slechte financiering” als men de enorme transfer ziet van fondsen, die vroeger aan onderwijs werden besteed, naar investeringen in immobielieën naar privéonderzoek, naar publiciteit en de financiering van een zeer machtige bureaucratie. In die zin heeft de centrale inzet minder te maken met de onderfinanciering maar eerder met de vraag wat we wensen te financieren in onze universiteiten.

Van de ene revolutie naar de andere

In het debat over het inschrijvingsgeld komt duidelijk de tegenstelling tussen verschillende onderwijsmodellen naar voor. De minister van Financiën, Raymond Bachand, heeft het over een “culturele revolutie”. als hij uithaalt naar de verworvenheden van de stille Revolutie en het inschrijvingsrecht opkrikt naar het niveau van voor 1968 toen de universiteit hoofdzakelijk was voorbestemd voor een mannelijke elite. Het tot stand brengen van een meer egalitair onderwijs, zoals we het hebben gekend tot in de jaren '90, was het resultaat van een breed collectief debat dat tot stand was gekomen door de Commissie Parent en door de levendigheid van de toenmalige studentenbeweging. We stellen vandaag vast dat aan de conservatieve revolutie, tot stand gebracht door de liberale regering, geen enkel debat voorafging en dat ze ons wordt voorgesteld als een fataliteit. Symptomatisch in dit opzicht is het Pact over de dooi van het inschrijvingsgeld, dat werd voorgesteld in 2010. Dit pact was gestoeld op een schijnbare consensus, opgevoerd door vertegenwoordigers van de Kamer van Koophandel, het patronaat en de neoliberale think tanks (IEDM, CIRANO). Het negeren van elke vorm van tegenstand en dialoog, maakte de weg vrij voor de budgettaire politiek van Raymond Bachand net zoals de dictaten van de “banksters” zowat overal ter wereld een besparingspolitiek hebben opgedrongen.

«studentenrevolte québec»

We moeten de studenten beweging en haar verzuchtingen beschouwen als een stem van verzet. Sinds meerdere jaren maken de studenten een intelligente analyse van het belang van het post-secundair onderwijs en ze eisen een breed maatschappelijk debat over de toekomst van het onderwijs. Hun verzuchtingen werden beantwoord met een dogmatische weigering om de dialoog te openen en om de studenten te erkennen als legitieme gesprekspartners. Deze vastberaden houding heeft ervoor gezorgd dat het debat vandaag op straat wordt gevoerd. De gewelddadige politierepressie tegenover de studenten is het beste bewijs van het misprijzen voor zij die strijden, soms met veel fantasie, voor iets waarvan ze overtuigd zijn dat het kostbaar goed is voor elk van ons: onderwijs als openbaar bezit.

Allen verenigd tegen de verhoging

De verhoging van het inschrijvingsgeld betekent een feitelijke privatisering van de financiering van de universiteiten. Ze stelt ook de universaliteit voor de toegang tot hoger onderwijs in vraag en maakt van de instellingen voor kennis pure commerciële organisaties. We denken dus dat de algemene en onbeperkte staking in deze omstandigheden een gerechtvaardigd middel is en dat de studenteneisen voor de bevrozing van het inschrijvingsgeld en gratis onderwijs gerechtvaardigd zijn.

In dit perspectief beschouwen we hun oproep tot algemene mobilisatie niet alleen als een recht op hoger onderwijs maar ook tot een burgerlijke draagkracht van de universiteit. In onze functie van professoren antwoorden we: we zijn allemaal studenten!

AUTEURS

Benoît Guilmain, Collège Édouard-Montpetit

Anne-Marie Le Saux, Collège de Maisonneuve

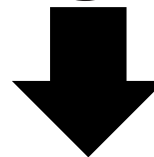
Stéphane Thellen, Cégep du Vieux Montréal

Deze brief werd op 15 maart 2012 reeds door 2100 mensen ondertekend en blijft circuleren.

Oproep van CLASSE
"Op naar een sociale staking.
Staking van studenten,
strijd van het volk!"

3

"Op naar een sociale staking. Staking van studenten, strijd van het volk!"

Sinds vele weken wordt de neo-liberale consensus, die sinds jaren wordt opgelegd door de regeringen van Québec en van Canada, ernstig verstoord door een studentenrevolte. De vonk die deze beweging ontstak was de aankondiging van een nieuwe verhoging van het inschrijvingsgeld op de universiteiten die oploopt tot 75%. De regeringsgetrouwe media stellen deze bezuiniging als onafwendbaar voor. Achter dit fatalisme schuilt echter vooral een politieke keuze, een schakel in wat onze minister van financiën een "culturele revolutie" noemt, en bij internationale economische instanties "bezuinigingbegroting" heet. Welke naam het beestje ook krijgt, men begrijpt dat het in feite gaat om de verdere ontmanteling van de openbare diensten, om wat er nog van over blijft te privatiseren.

De studentenbeweging heeft zich gefocaliseerd rond de kwestie van de verhoging van het inschrijvingsgeld en de vermarkting van de universiteiten. Onze beweging beseft dat deze maatregel past in een breder project van afbraak van het basis- en het voortgezet onderwijs, van de gezondheidszorg en van de onbeperkte uitbuiting van natuurlijke rijkdommen. Ons verzet tegen de neo-liberale maatregelen moet het geheel van de sectoren betrekken. De regering probeert onze staking te isoleren door te beweren dat de maatregel bedoeld is om de studenten hun "rechtmatig deel" te doen betalen. De studenten hebben vanaf het begin van de staking proberen duidelijk te

«studentenrevolte québec»

maken dat hun politieke project verder reikte dan een eng corporatistisch overleg met de regering. Wij eisen de opheffing van de verhoging van het schoolgeld. Wij willen ook de economische dictaten die het regeringsbeleid bepalen, in vraag stellen.

Dat doel kan de studentenbeweging alléén niet bewerkstelligen. Daartoe moeten alle opbouwende krachten van onze maatschappij worden gebundeld: de werkers in de zorg, het onderwijs, de sociale diensten, de werkers van Rio-Tinto die slachtoffer zijn van een lock-out en de afgedankte werknemers van Aveos (onderhoudsafdeling van Air Canada), de preciaire werkers en werksters van de winkelketen “Couche-tard” die het recht op vereniging ontzegd wordt, de vrouwen die bedreigd worden door conservatieve maatregelen die hun rechten aantasten, de ouderen die verplicht worden langer door te werken, de autochtone bevolking van wie het land door een nieuwe kolonisatie leeggeroofd wordt.

Van studentenstaking naar sociale staking

De studenten weten dat zij in hun eentje niet in staat zijn om de regering te dwingen deze diverse maatregelen in te trekken. Wij vragen niet om een vrijblijvende steun waarbij enkele vakbondsleiders een communiqué opstellen om voor de zoveelste keer hun steun aan de strijd van de studenten te betuigen. Wij doen een oproep tot het geheel van de bevolking van Québec om een vuist te maken tegen het beleid van besparingen en vermarkting in de sociale sector en tegen de aantasting van onze collectieve rechten. Enkel een verbreding van de staking van de studenten naar de werkplaatsen zal succes opleveren. Wij lanceren dus een oproep voor een sociale staking tot de gehele bevolking.

De regering reageert door de studenten de mond te proberen snoeren via processen en matrakken. Elke dag onderneemt de minister van onderwijs pogingen om deze staking, nochtans op democratische wijze door de studenten besloten, te breken. Het beste antwoord is haar uitbreiding om elke individuele repressie onmogelijk te maken. Laten wij niet langer bang zijn voor de wetten die onze ontevredenheid in een keurslijf willen dwingen en samen ongehoorzaam zijn, samen de straten van Québec bezetten. Als enkel de studentenbeweging zo'n daad van ongehoorzaamheid stelt zal deze door de regering gemarginaliseerd en onderdrukt worden. Als echter de gezamenlijke maatschappelijke sectoren in Québec een vuist maken, zal de regering geen beroep meer kunnen doen op de tribunalen.

Deze sociale staking moeten wij vanaf de basis opbouwen, door op de werkvloer de discussie in gang te zetten over de manier waarop wij onze dagelijkse bezigheden kunnen stilleggen. Laten wij oproepen tot algemene vergaderingen in onze plaatselijke vakbondsafdelingen om de mogelijkheden voor de organisatie van een dergelijke staking te bespreken. Laat ook de wijkgroepen de sociale staking organiseren in bijeenkomsten van burgers. Laat de al twee maand bezette straten de uitdrukking worden van ons collectief verzet.

De regering staat op het punt om toegevingen te doen. Wij moeten van dat moment profiteren om de ingezette “culturele revolutie” een halt toe te roepen en een maatschappij te verdedigen waarbij de belangen van de bevolking voorrang krijgen op de winst.

CLASSE

(La Coalition large de l'Association pour une solidarité syndicale étudiante)

25 april 2012

CLASSE : <http://www.bloquonslahausse.com>

«studentenrevolte québec»

Wegwijs

Québec

Québec is één van de tien federale staten van Canada. Als enige niet ééntalig Engelssprekend, aangezien de meerderheid van de inwoners van Québec Frans spreekt. Hun munt is de Canadese dollar.

Twee grote partijen

Al 30 jaar wordt het politieke leven door twee partijen bepaald. De Parti Libéral (federalistisch rechts, voorstander van de eenheid van Canada) en de Parti Québécois (centrum rechts, voor soevereiniteit, dus voorstander van een min of meer verregaande autonomie voor Québec, soms tot en met de onafhankelijkheid). Terwijl in de jaren '80 en '90 de Parti Québécois aan de macht was, voert sinds 2003 de Parti Libéral het bewind.

Onderwijs

Het onderwijs omvat vier niveaus. Te beginnen met zes jaar basisschool en daarna zes jaar voortgezet onderwijs. Vervolgens gaan leerlingen die verder studeren naar één van de 48 "Collège d'Études Générales et Professionnelles" (CEGEP) of Colleges voor algemeen en beroepsonderwijs. Deze instellingen voor openbaar onderwijs vormen de eerste etappe van het hoger onderwijs. Kenmerkend is dat hier zowel een pré-universitaire opleiding (voorbereiding van de universiteit) als beroepsonderwijs (leidt naar de arbeidsmarkt) wordt gegeven. Welk programma de studenten ook kiezen, allen volgen algemeen vormende vakken, die deels ook gemeenschappelijk zijn voor iedereen. De universiteit vormt de tweede fase van het hoger onderwijs.

Studentenvakbonden

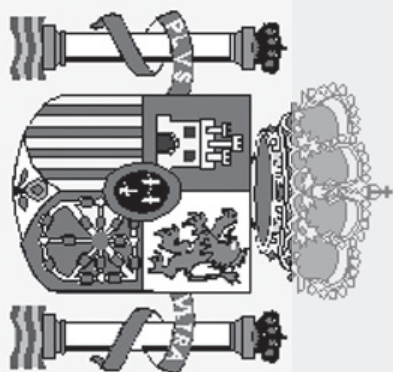
De twee traditionele organisaties van de studentenbeweging zijn de FEUQ (Fédération Etudiante Universitaire du Québec) en de FECQ (Fédération Etudiante Collégiale du Québec). De ASSÉ (Association pour une Solidarité Syndicale Etudiante) is de derde studentenvakbond. Deze is zowel in de CEGEP-colleges aanwezig als op de universiteiten. Het is de grootste en ook de meest strijdbare organisatie.

De CLASSE (Coalition Large de l'ASSÉ) is het tijdelijk gemeenschappelijk front dat rond ASSÉ tot stand kwam om de strijd aan te gaan tegen de verhoging van het inschrijvingsgeld. Het doel van deze coalitie is de structuren van de ASSÉ open te stellen voor studentenverenigingen die geen lid zijn teneinde een brede en strijdbare beweging op te zetten en aldus de verhoging te stoppen. De CLASSE heeft bijna 100.000 leden in diverse studentenverenigingen, in zowel de colleges als de universiteiten van heel Québec. Dit front belichaamt vandaag de voortzetting van een stroming in de studentenbeweging die al veertig jaar lang een kapitale maatschappelijke rol speelt in Québec en een stuwende kracht vormt in de sociale en onderwijskundige verworvenheden in deze provincie.

Site van ASSÉ : <http://www.Asse-solidarite.qc.ca>

CRISIS TREFT ONDERWIJS IN SPANJE EN PORTUGAL

De economische crisis die landen als Griekenland, Spanje, Portugal ... treft, leidt ook tot pijnlijke besparingen in het onderwijs. Op tv konden we reportages zien over kinderen op Griekse scholen zonder eten. Hieronder enkele berichten over de situatie in Spanje en Portugal.

Pijnlijke besparingen in Spaans onderwijs

Spanje kende vijftien jaar lang een ongelooflijke groei. Zozeer zelfs dat vele jongeren stopten met hun studies, vooral om in de toen florissante bouwsector te gaan werken. De crisis van 2008 heeft de vastgoedbubbel uiteen doen spatten en dat is een harde klap: 1,5 miljoen leegstaande woningen, burgers met hypotheekschulden die soms door meerdere generaties gedragen worden. Op korte tijd is de jongerenwerkloosheid explosief toegenomen (van 25% naar 45%).

De nieuwe conservatieve regering bezuinigt. Resultaat voor 2012: een besparingspakket van vele miljarden, o.a. bij onderwijs, gezondheidszorg en onderzoek en ontwikkeling. In het onderwijs wordt in 2012 voor 3,62 miljard euro gesnoeid.

Universiteiten

- Verhoging van het inschrijvingsgeld met 100%.
- Drastische verlaging van studiebeurzen (toegekend op basis van verdienste en de punten van de studenten en bovendien op basis van het inkomen van de ouders).
- Een jacht op zittenblijvers (zij moeten instaan voor 30% van de reële studiekost)

Lager en secundair onderwijs

- Afschaffing van vernieuwende pedagogische programma's.
- Afschaffing van de subsidies voor verenigingen van ouders en leerlingen.

«crisis treft onderwijs in spanje en portugal»

- Verhoging van het aantal leerlingen per klas.
- Inkrimping subsidies voor schoolkantines en voor vervoer (met zware gevolgen voor plattelandsgebieden).
- Geen nieuwe maatregelen tegen het vroegtijdig schoolverlaten, dat 30% bedraagt.

Kleuteronderwijs

- Volledige afschaffing van de kinderopvang en kleuterscholen voor nul- tot driejarigen.
- Toepassing van de grondwet naar de letter: enkel tussen 6 en 16 jaar geldt leerplicht en gratis toegang tot de school. (dat belooft voor zowel de toekomst van de kleuterscholen als de derde graad van het secundair).

Leerkrachten

- Hergroeperingen en een extra werklast van 2,5 lesuren (van 60 minuten) per leerkracht. Resultaat: 8.000 niet vastbenoemde leerkrachten worden werkloos.
- Een loonsverlaging van 7%
- Zware beperkingen in de “detacheringen”, vooral voor de vakbonden.
- Benoemingsstop (dit jaar geen vergelijkende examens om vast benoemd te worden)
- Bij ziekte geen vervangers meer tijdens de eerste twee weken.
- Na drie maanden ziekte daalt de uitkering van de leerkracht tot 75%.

In Spanje hebben de 17 regio's grote bevoegdheden, ook op vlak van onderwijs. De meeste regio's worden bestuurd door rechts en volgen de centrale besparingsplannen op.

Jose Garcia

arme kinderen systematisch rond in de eetzaal, maar ze kopen niets. En de meesten krijgen ook niets. Door de drastische besparingen kunnen schoolbesturen alleen de allerarmsten een ontbijt aanbieden.

De economische crisis “treft de minderjarigen in dit land zwaar, en velen van hen zitten al in een risicosituatie”, zegt Ana Filgueiras, voorzitter van mensenrechtenorganisatie Cidadãos do Mundo (Burgers van de Wereld). Filgueiras is in Portugal geboren maar werkte in de jaren zeventig en tachtig in Brazilië waar ze de aandacht vestigde op de executie van Braziliaanse straatkinderen. De kinderen van migranten zonder papieren “zijn het meest kwetsbaar, want hen wordt de toegang tot de nationale gezondheidszorg ontzegd, en dat kan tot een zeer ernstige situatie leiden.”

Volgens Unicef heeft ruim 27 procent van de Portugezen jonger dan zestien het economisch moeilijk. Van de OESO-landen doen alleen Letland, Hongarije, Bulgarije en Roemenië het slechter. Het rapport stelt dat een kind minstens moet beschikken over drie maaltijden per dag, een rustige plaats om het schoolwerk te maken, een internetverbinding, twee paar schoenen en de kans om speciale gelegenheden zoals een verjaardag te vieren. Voor bijna de helft van de Portugese kinderen (46 procent) in eenoudergezinnen is dat niet het geval. Bij kinderen met werkloze ouders is de score nog slechter. Daar haalt 73 procent de Unicef-minima niet. Aangezien de meest recente cijfers op 2009 slaan, weet men nog niet precies wat de gevolgen van de meest recente besparingen zijn op kinderen en jongeren, zegt ze. Unicef vreest dat de jeugdarmoede volgend jaar flink zal toenemen in Portugal. “Het ergste moet nog komen”, stelt het rapport.

Mario Queiroz
(Bron: IPS)

Portugese kinderen met lege maag naar school

Duizenden Portugese kinderen gaan met een lege maag naar school. Het woord crisis is deel gaan uitmaken van hun bescheiden woordenschat. En het ergste moet nog komen, voorspelt Unicef. In openbare scholen hangen

VERBORGEN KINDEREN

De kinderen van Izieu

Marco Abramowicz

Maryvonne Duray is leraar Engels in de derde graad van het provinciaal atheneum Warocqué in Morlanwelz. De activiteit die ze organiseerde en hieronder beschrijft, bestond uit twee delen. Eerst een programma met haar leerlingen. Daarna een zaterdag in mei georganiseerd door Aped (Ovds) voor leerlingen en leerkrachten. Maryvonne is actief in Aped-Ovds.

De week van 7 tot 12 mei was het orgelpunt van een actie die maanden voordien was opgestart met de leerlingen. Op dinsdag heeft een klas uit het vijfde jaar kunnen deelnemen aan de herdenkingen van 8 mei in Brussel. In de Kamer konden de leerlingen oud-strijders, verzetslieden en kinderen van weggevoerden ontmoeten. Op 10 mei hebben alle leerlingen van het zesde jaar het fort van Breendonk bezocht. Meerdere klassen hebben die week de tentoonstelling over "verborgen kinderen" bezocht. De tentoonstelling werd ons uitgeleend door het museum van de kazerne Dossin (Mechelen).

Vanaf januari 2012 werden de laatstejaars tijdens de lessen Engels ertoe aangezet om via verschillende thema's na te denken, te discussiëren en te werken rond schending van de mensenrechten en vervolging van vluchtelingen doorheen de geschiedenis. In dit kader bekeken ze onder andere "Iron Wall", een documentaire over het Israëlisch-Palestijns conflict. Het doel was enkele vooroordelen uit de weg te ruimen en hen toe te laten het conflict beter te begrijpen, alvorens te spreken over de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust. Het was dan ook belangrijk te spreken over de plicht tot herinnering en over de inzet van deze herinnering en van de geschiedenis.

Het bezoek en het getuigenis van Marco Abramowicz, die tijdens de tweede wereldoorlog als Joods kind ondergedoken leefde en vandaag een pleitbezorger is van een rechtvaardige vrede in het Midden-Oosten, heeft die band tussen het verleden en het heden nog versterkt.

Het getuigenis van een "ondergedoken Joods kind" thans pleitbezorger van een rechtvaardige vrede in het Midden-Oosten.

Op zaterdag 12 mei werd het project open gesteld voor het grote publiek. 's Morgens kwamen de leerlingen samen maar ook leerkrachten uit andere scholen. De dag begon met een "eerlijk" ontbijt van de Wereldwinkel. Daarna

«verborgen kinderen»

las **Jacques Liébin**, oud leerling en leerkracht van het Atheneum, en directeur en oprichter van het Ecomuseum in Bois-du-Luc, bij kaarslicht, enkele brieven voor van een van de kinderen van Izieu (Joodse kinderen ondergedoken voor de Duitse bezetter tijdens de tweede wereldoorlog).

Dan was het aan **Marco Abramowicz** om zijn levensverhaal te vertellen en te spreken over zijn traject als ondergedoken Joods kind tijdens de oorlog. Volgens hem is de oorlog in 1933 begonnen met de opkomst van Hitler. Hijzelf is geboren in 1936, een sleuteldatum want het is ook het begin van de Spaanse burgeroorlog. Hij hekelt de passiviteit van de omliggende democratieën in die tijd en spreekt vol bewondering over de mobilisatie van 30 000 burgers in de Internationale Brigades. Hij was trouwens graag vroeger geboren geweest om eraan te kunnen deelnemen. Hij leefde in Sint-Gillis Brussel met zijn ouders, zijn oudere broer en zijn jongere zus. Zijn grootouders waren Poolse Joden. Het antisemitisme bij de Polen was even sterk als bij de Duitsers. Veel Joden hadden schrik van de Polen. Dat is ook de reden waarom de familie Polen was ontvlucht. Hij heeft het geluk gehad dat zijn moeder Poolse vrienden had en dat ze hem niet heeft opgevoed met een haatgevoel tegenover de Polen. Het was een moedige en zelfstandige vrouw, die zich voordeed als een Italiaanse of een Poolse omdat ze weigerde de gele ster te dragen en omdat ze niet wilde dat haar kinderen zouden gedood worden. Zij heeft hen gemaakt tot wat ze geworden zijn. Deze herinneringen, gemengd met historische feiten, konden het publiek ontroeren. Maar het doel van Marco was verder te gaan dan deze emotie en een goede analyse te maken van de feiten om beter het heden te begrijpen en de toekomst voor te bereiden.

Hij betreurt dat men tijdens conflicten geen rekening houdt met kinderen. Ze lijden nochtans heel erg. Hij spreekt hier over Palestijnse kinderen die bijvoorbeeld plots weer gaan bedplassen bij een angstervaring. Hij weet waarover hij spreekt.

Hij eindigt met een mogelijke uitleg voor de houding van vele Joden tegenover de huidige situatie in Israël en Palestina. Toen de uitroeiingskampen van de nazi's werden ontdekt, riepen de Westerse mogendheden in koor: "Dit nooit meer". De Joden hebben eraan toegevoegd: "Dat nooit meer voor het Joodse volk". En zoals kinderen die zelf slachtoffer geweest zijn van huiselijk geweld later ook hun kinderen slaan, zo zijn de Joden de beulen van de Palestijnen geworden. "Ja. Gaza is een concentratiekamp." Door dit te verklaren wordt Marco, die men bezwaarlijk een antisemiet kan noemen, in sommige kringen gebrandmerkt als "een Jood die zichzelf haat".

Ik kan het luid en duidelijk bevestigen: Marco Abramowicz heeft in zijn levensverhaal geen enkele haat, noch voor zichzelf, noch voor mannen, vrouwen en kinderen voor wie hij van ganser harte en met veel overtuiging strijdt. Dank ook aan **Yvonne Nevéjean**, die in België zoveel Joodse kinderen heeft kunnen redden en het mogelijk heeft gemaakt dat volwassen mannen ons, door hun getuigenis, kunnen helpen om niet te vergeten en om waakzaam te blijven

tegenover onverdraagzaamheid en haat. Hopelijk worden dergelijke menselijke getuigenissen ook in onze scholen verspreid.

Tot wat dient de school?

Na een korte pauze nam Jean-Pierre Kerckhofs, voorzitter van Aped (Ovds), het woord: hij legde het verband tussen de bezoeken, de tentoonstelling, de getuigenissen, de actualiteit van het Israëlisch-Palestijnse conflict ... en de noodzaak van een democratische school. Getuigenissen zoals die van Marco Abramowicz zijn van essentieel belang voor jongeren en hebben een vaste plaats in de school zoals Ovds die voor ogen heeft. Ze moeten een plaats krijgen binnen een ambitieus algemeen vormend en polytechnisch onderwijs. JP Kerckhofs heeft de rol van de school wat verder uitgediept: zich de kennis eigen maken om de wereld te begrijpen en om deel te nemen aan de hervorming ervan. Hij betreunde daarbij de slechte resultaten van de Ovds-enquête die in 2008 peilde naar de kritische kennis bij 3000 leerlingen van de derde graad van het secundair onderwijs. Zo was het werk over de mensenrechten en de vervolging van vluchtelingen, in het verleden en het heden, ook de aanleiding tot een vruchtbare reflectie over de rol van het onderwijs in onze maatschappij.

Boodschappen en verontwaardigde brieven.

Na hun bezoek aan de tentoonstelling over 'ondergedoken kinderen', hebben we aan de leerlingen gevraagd om boodschappen op te hangen aan een rode draad die doorheen de tentoonstelling was opgehangen.

Een twintigtal leerlingen hebben, in het Engels, een verontwaardigde brief gestuurd naar de ambassadeur van Israël in Brussel, betreffende de situatie van de Palestijnen. Daarin betuigden ze hun empathie voor het lijden in het verleden en vroegen ze een uitleg voor de houding van de Israëlische regering tegenover de muur.

Maryvonne Duray

Praktische inlichtingen

Kazerne Dossin Mechelen (opnieuw open vanaf september 2012)

<http://www.kazernedossin.be/fr/content/contact>

Fort van Breendonk

<http://www.breendonk.be/>

Marco Abramowicz, psychotherapeut, tijdens de tweede wereldoorlog ondergedoken als Joods kind, een van de verantwoordelijken van "Voor een rechtvaardige vrede in het Midden-Oosten", lid van de Union des Progressistes Juifs de Belgique (UPJB)

<http://www.upjb.be/>

••• LUIK

••• HET BEGIN ••• VAN EEN CYCLUS ••• VAN OPEN BIJEENKOMSTEN

Vito Dell'Aquila

De regionale ploeg van Aped (Ovds)-Luik, een vijftiental leden, komt maandelijks samen. We organiseerden in november 2010 een grote regionale dag met 150 aanwezigen, vooral studenten uit de lerarenopleidingen. Maar op de bijeenkomsten gaat het vaak om de voorbereiding van organisatorisch werk: een koud buffet voor de 6 uren, een infostand voorbereiden, een lezing op een hogeschool, een abonnementencampagne, artikels voor "De democratische school" ... Vandaar een zekere frustratie: we hebben nooit de tijd om ons te vormen over de uitdagingen in het onderwijs, over de analyses en alternatieven van de Ovds.

En vandaar ook het idee om vormingsbijeenkomsten te houden: ons informeren, discussiëren, ons volledig inwerken in het reilen en zeilen van het onderwijs vanuit een progressieve visie. En waarom niet van de gelegenheid gebruik maken om die bijeenkomsten – drie per jaar – open te stellen voor alle sympathisanten van Ovds wie de democratisering van het onderwijs na aan het hart ligt? De eerste van die open bijeenkomsten vond plaats op 9 mei. Er waren 40 aanwezigen. Stimulerende en felle debatten. Een succes dat smaakt naar meer.

Een democratische school in een rechtvaardige samenleving

Voor deze eerste editie wilden we zonder omwegen de vraag stellen van de filosofische, ideologische en politieke uitdagingen van het onderwijs en het schoolsysteem. **Vito Dell'Aquila** spitte dat thema grondig uit. "De school mag geen diplomawinkel zijn, geen instrument om de kapitalistische maatschappij te reproduceren, geen instelling die nieuwe ongelijkheden in het leven roept ten dienste van de vermarkting van mens en samenleving. Ze hoort niet steeds maar meer te beantwoorden aan de geregionaliseerde, generationaliseerde, geëuropeaniseerde en geglobaliseerde greep van het huidige kapitalisme". De school zou net "een emancipatorische hefboom, bevrijder van de mens, drager van een democratischere, rechtvaardigere, meer solidaire en coöperatievere samenleving" moeten zijn. En wel wederzijds, omdat tussen school en samenleving een dialectisch verband bestaat (een echt emancipatorisch onderwijs kan alleen maar oprijzen uit een democratischere samenleving). Zijn conclusie: "Als het er niet zozeer om

draait om de werkelijkheid te interpreteren, dan wel om ze te veranderen, dan moeten wij durven zeggen: progressieven van alle werkerreinen, laten we onze strijd eenmaken!”

Philippe Schmetz schetste daarop onze kritische analyse van het huidige onderwijs – segregatie, vermarkting, te weinig kennis en kritische ingesteldheid... – en ons alternatief: de gemeenschappelijke school.

Het debat bevestigde twee van onze verwachtingen. Ja, we moeten opnieuw en dieper ingaan op onze verschillende nog heel nieuwe aanvalshoeken. En ja, er bestaat duidelijk interesse voor onze standpunten. Er is een dynamiek op gang gekomen. Het staat vast: in 2012-2013 doen we verder met deze cyclus, die ook zal uitmonden op acties.

Philippe Schmetz

ICI: Photo: Vito en Philippe (Luik)

Henegouwen

Een ervaring op de grens tussen school en samenleving

Op zaterdag 12 mei organiseerde de regionale afdeling van Henegouwen een voormiddag met getuigenissen en beschouwingen over de mensenrechten, de genocide tegen de Joden in 40-45 ... en het huidige Israëlisch-Palestijnse conflict. Maryvonne Duray, lid van Ovds en lerares op het provinciale Athénée Warocqué van Morlanwelz, had het initiatief genomen voor die activiteit. Ze was begonnen met een bevraging in haar lessen en haar school naar de clichés van de leerlingen over die thema's. De slotactiviteit van zaterdag 12 mei was open voor het publiek en werd georganiseerd door de ploeg van de Ovds.

Na getuigenissen van de heren Liébin en Abramowicz was het aan onze voorzitter Jean-Pierre Kerckhofs die opnieuw het verband legde tussen de ervaring die de leerlingen van Maryvonne dit jaar beleefden ... en wat er in alle scholen van de Franstalige Gemeenschap zou moeten gebeuren. Verschillende aanwezige leerkrachten toonden grote interesse voor de pedagogische opvattingen (zie ook de rubriek "Pedagogie") en voor de manier waarop de Ovds de rol van het onderwijs in een democratie opvat.

Philippe Schmetz

Samen werken aan solidaire scholen

Studiedag

Woensdag 21 november 2012

KAHO Sint-Lieven, Sint-Niklaas

Ga jij ook voluit voor gelijke onderwijskansen?

Op zoek naar de nieuwste kneepjes om in te spelen op de diversiteit in je klas?

Behoeft om uit te wisselen met collega's uit het onderwijs? Wil je graag vernieuwende inzichten opdoen?

Dan mag jij niet ontbreken op de studiedag 'Solidaire Scholen'!

Op 21 november 2012 verwachten wij iedereen met een open blik voor solidaire (basis)scholen.

Van 9u tot 17u

in Kaho Sint-Lieven, Hospitaalstraat 23, 9100 Sint-Niklaas

Met een blikverruimende reportage, een inspirerend boeiend panel, sprekers en een interactieve infomarkt.

Een greep uit het programma:

Fragment 'Exit Concentratie'. Reportage van Inge Wagemakers en Luc Dewulf.

Workshops

- De kortste weg naar Timboektoe. Mondiale vorming.
- Voorstelling van het Muzoproject Club 174
- Brede school – Steunpunt diversiteit en Leren
- Voorstelling van het 'ambassadeursproject'. Wat kan de impact van leerkrachten zijn op het verloop van de schoolloopbaan?
- Loop naar de Pomp?! Het thema 'water' in het basisonderwijs
- Thuis op school. Over ouderbetrokkenheid.
- Voorstelling CLIM (coöperatief leren in multiculturele groepen)
- Vluchtelingen in de klas.
- Meertaligheid op school.

Meer informatie over het programma en inschrijvingen: www.bevrijdewereld.be

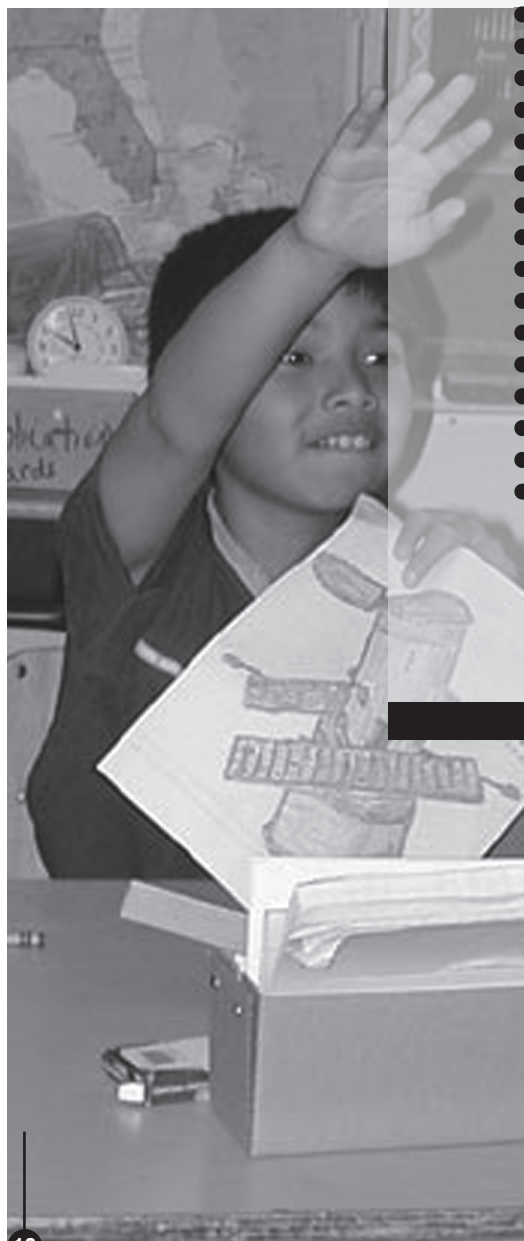
Het **platform Solidaire Scholen** bestaat uit: Bevrijde Wereld, Le Coron, De8, Den Durpel, Kaho Sint-Lieven, Kleur Bekennen Oost-Vlaanderen, Kleur Bekennen Kids Oost-Vlaanderen, Odicé, Ovds (Oproep voor een democratische school), PBD Gent, Rode Kruis Centrum Sint-Niklaas, Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen, School zonder Racisme, Steunpunt Diversiteit en Leren en VLOS. Met ondersteuning door de dienst Flankerend Onderwijs van de Stad Sint-Niklaas, LOP Basisonderwijs Sint-Niklaas en DGD.

SAMEN WERKEN AAN SOLIDAIRE SCHOLEN

••• HET GROTE ••• SCHOLENRAPPORT VAN ••• “DE MORGEN”

In haar weekendeditie (16 juni 2012) publiceert “De Morgen” een katern van 14 bladzijden met cijfers over de 956 Vlaamse secundaire scholen, gegroepeerd per onderwijszone. (1)

Van elke school wordt vermeld welk percentage van de leerlingen onder de gelijkeonderwijskansen-criteria (GOK) vallen. Deze criteria zijn: de moeder heeft geen diploma secundair onderwijs, het gezin leeft van een vervangingsinkomen, de taal die thuis gesproken wordt is niet het Nederlands, het kind verblijft buiten het eigen gezin, de ouders behoren tot de trekkende bevolking. Een leerling die aan één of meerdere van deze criteria voldoet is een “GOK-leerling” en genereert voor zijn school extra uren-leerkracht. Doorgaans worden deze leerlingen “kansarme” leerlingen genoemd. (2) De GOK-criteria houden immers (statistisch) een groter risico in dat de leerling in een kansarm gezin opgroeit. Het Vlaams secundair onderwijs telt 38,8 procent GOK-leerlingen: 166.476 van de 434.664.

«het grote scholenrapport»

Aantal "kansarme" leerlingen varieert van 4% tot 95%

Opvallend zijn de grote verschillen in percentage GOK-leerlingen tussen de scholen. Aangezien de GOK-criteria voor alle scholen dezelfde zijn, zijn deze verschillen, tussen de scholen en tussen de regio's (onderwijszones), een indicator voor de sociale segregatie (3). De Abdijsschool van Zevenkerken in Sint-Andries Brugge telt 4% GOK-leerlingen, het Sint-Barbaracollege in Gent 3,5%. Beide zijn scholen met een eerste graad die voorbereidt op ASO. De stedelijke Middenschool De Beeldekens in Antwerpen-Noord telt er 95%, het Instituut Maris Stella - Sint Agnes op de Turnhoutsebaan in Borgerhout, telt er 94%. De school met relatief het minst GOK-leerlingen in Antwerpen is het Onze-Lieve-Vrouwcollege (17%). In Brugge telt een Atheneum er 62% en in Gent is er een katholieke BSO-school met 90% GOK-leerlingen. Welke zijn de factoren die deze grote verschillen tussen de scholen verklaren? Drie factoren springen in het oog: de residentiële segregatie; het onderscheid tussen ASO, TSO en BSO; het net waartoe de school behoort (katholiek, GO!, gemeentelijk of provinciaal)

Residentiële segregatie

Het valt te verwachten dat in regio's of gemeenten die economisch beter boeren, minder werkloosheid kennen of veel bemiddelde gezinnen huisvesten, het percentage GOK-leerlingen in de scholen lager zal liggen. Een hoog percentage allochtone leerlingen zorgt meestal voor een hoog percentage GOK-leerlingen omdat de allochtone leerlingen gemiddeld

uit kansarmere gezinnen komen (meer werkloosheid, minder opgeleide moeders) en bovendien vaak thuis niet het Nederlands gebruiken.

Een blik op de lijst van 956 scholen die "De Morgen" publiceert, bevestigt deze hypothese. Wij hebben ons in bijgevoegde tabel beperkt tot de lijst van de 44 onderwijszones en het mediaanpercentage GOK-leerlingen, d.w.z. het percentage GOK-leerlingen van de middelste school. In de onderwijszone Antwerpen met haar 75 scholen is dat bv. het percentage GOK-leerlingen van de 38ste school als men de 75 scholen rangschikt volgens dit percentage. In Antwerpen bedraagt het mediaanpercentage bijna 56%. Het verschil met de naburige onderwijszones Brasschaat (25%) en Mortsel (26%) is opvallend maar niet verrassend. De rijkere gemeenten in de groene gordel rond Antwerpen tellen veel minder kansarmen en minder kinderen die thuis geen Nederlands spreken. De onderwijszone met het kleinste mediaanpercentage GOK-leerlingen is Leuven (21%). De aanwezigheid van een grote universiteit en veel hogescholen zorgt voor veel hogergeschoolden die er zich blijvend vestigen. Het goedkopere segment van de woningmarkt wordt er méér dan elders ingenomen door studenten en minder door allochtonen. Genk is de onderwijszone met het hoogste percentage GOK-leerlingen (66%). De sluiting van de steenkoolmijnen heeft voor hoge werkloosheid gezorgd in een regio met veel migranten. Binnen een onderwijszone kunnen de verschillen tussen de gemeenten en tussen de stadsgedeelten groot zijn. Als men bv. binnen de onderwijszone Antwerpen deelgemeenten als Borgerhout en Hoboken of grote volkswijken (Antwerpen-Noord, Kiel, Deurne-Noord ...) apart neemt, komt men tot een hoger percentage GOK-leerlingen dan Genk. De onderwijszone Gent kent zeer grote verschillen tussen scholen die leerlingen recruterend uit de rijke residentiële wijken van De Pinte, Sint-Martens-Latem, Mariakerke ... en anderszijds scholen die in verarmde volkswijken liggen.

De segregatie volgens onderwijsvormen

Binnen elke onderwijszone tellen de scholen die BSO en TSO aanbieden veel méér GOK-leerlingen dan ASO-scholen. Dit geldt ook voor de eerste graad die bijna altijd verbonden is met een bovenbouw die geprofileerd is als ASO of als TSO-BSO. In Antwerpen telt het Onze-Lieve-Vrouwcollege (een ASO-school) 17% GOK-leerlingen, het Instituut Maris Stella - Sint Agnes (BSO-TSO-school) in Borgerhout, telt er 94%. In Gent telt het Onze-Lieve-Vrouwinstituut, een BSO-school, 90% GOK-leerlingen, het Sint-Barbaracollege (eerste graad ASO) 3,5%.

«het grote scholenrapport»

Of men nu als indicator de oriëntatie naar onderwijsvormen (en studierichtingen) neemt of het percentage GOK-leerlingen, de schoolse vertraging, de ongekwalificeerde uitstroom of de resultaten in het hoger onderwijs, statistisch stelt men telkens vast dat de sociaaleconomische herkomst van de leerling een cruciale factor is. De 15-jarige leerlingen waarvan de ouders tot het tiende (rijkste) inkomensdeciël behoren, zitten voor 90% in het ASO en voor 8% in het TSO, terwijl ze voor 80% in het BSO zitten of nog in de eerste graad als hun ouders tot het eerste (armste) inkomensdeciël behoren. De opsplitsing in ASO, TSO, BSO komt grotendeels neer op een opsplitsing volgens sociale klassen.

Officieel versus katholiek onderwijs

Men kan er niet naast kijken dat de scholen met de hoogste percentages GOK-leerlingen in (bijna) alle onderwijszones tot het officieel onderwijs behoren, meestal GO! Er zijn nochtans veel meer “vrije technische instituten” dan KTA's, M.S.G.O. (middenschool GO!) of stedelijke of provinciale technische scholen. De vrije schoolkeuze resulteert blijkbaar tot op vandaag in een relatief hogere aanwezigheid van kansarme leerlingen in het officieel onderwijs.

**Voorstellen Ovds
om sociale segregatie
aan te pakken**

Ovds (Oproep voor een democratische school) verdedigt sinds meerdere jaren een “tien punten-programma” om een kwaliteitsschool voor alle

leerlingen mogelijk te maken. We beperken ons hier tot de meest relevante punten met betrekking tot het scholenrapport van “De Morgen”.

1..De vroegtijdige opsplitsing volgens hiërarchische studierichtingen en onderwijsvormen genereert een zeer grote academische en sociale segregatie. In het secundair onderwijs maar onrechtstreeks ook in het lager onderwijs waar men anticipeert op de opsplitsing vanaf 12 jaar.

Ovds pleit daarom voor een langere gemeenschappelijke basisvorming, tot 16 jaar (zoals in Finland en andere Scandinavische landen). Die gemeenschappelijke basisvorming moet voor iedereen veelzijdig zijn: algemeen vormend en polytechnisch, met ook aandacht voor handvaardigheden, lichamelijke en artistieke vorming.

2. De vrije schoolkeuze en het bestaan van concurrerende onderwijsnetten bevorderen de sociale segregatie.

Ovds pleit daarom voor samenwerking tussen de onderwijsnetten en op termijn voor één openbaar pluralistisch onderwijsnet (zoals in Finland: 99% gemeentelijke scholen).

Ovds pleit voor een meer assertief inschrijvingsbeleid dat een sociale mix bewerkstelligt. De overheid garandeert elke leerling een plaats in een gemakkelijk toegankelijke en sociaal gemengde school.

3. De verschillen tussen de leerlingen op het einde van het lager onderwijs zijn vandaag te groot om een leefbare gemeenschappelijke stam te laten functioneren.

De belangrijkste investeringen moeten naar de beginjaren gaan (kleinere klassen, snelle remediëring) zodat zittenblijven zeer sterk kan worden beperkt zonder het niveau te laten zakken.

Het belang van het leerkrachtenteam

Sommigen antwoorden ons dat structuren niet alles oplossen. Of dat het leerkrachtenteam een belangrijke rol speelt. Dat is waar. Het meest gemotiveerde en geëngageerde leerkrachtenteam kan echter zelfs met de beste pedagogische aanpak geen mirakels verrichten. De reportage die “De Morgen” (16 juni) maakte in “De Beeldekens”, de school in de Lange Beeldekensstraat in Antwerpen waar 140 van de 147 leerlingen kansarm zijn, was ontroerend maar ook schrijnend. Ontroerend omwille van het engagement van het personeel. “Dit is geen nine to five job”. Schrijnend omdat de problemen die in een arme concentratieschool samen komen het onmogelijk maken normaal les te geven.

«het grote scholenrapport»

“Wat moeten we dan doen? Al deze tieners op de bus zetten en over de stad verspreiden, is geen oplossing. Wij hebben de knowhow in huis. Wij weten waar we aan toe zijn. Elders worden deze jongeren te vaak als abnormaal en hinderlijk gezien”, zegt de directrice van de school”. Een ander inschrijvingsbeleid dat een grotere sociale mix in alle scholen garandeert is nochtans cruciaal en mogelijk. Waarom moet men er zich bij neerleggen dat de sociale segregatie in het onderwijs nog veel sterker is dan de residentiële segregatie? Zelfs in de armste volkswijken van Antwerpen wonen er op verre na geen 95% kansarmen. Waarom aanvaarden dat er meerdere scholen met 85%, 90% of 95% GOK-leerlingen zitten terwijl andere scholen op nauwelijks 1 of 2 kilometers of een paar metrostations verder nauwelijks 20% GOK-leerlingen tellen?

De scholen met het hoogste percentage GOK-leerlingen hebben gemiddeld veel kleinere klassen dan de scholen met de laagste percentages GOK-leerlingen (4). Hoe belangrijk kleinere klassen ook zijn, in een arme concentratieschool bieden ze geen afdoende oplossing.

Centrale examens en rankings?

Volgens redacteurs van “De Morgen” die meewerkten aan het “grote scholenrapport” zouden ouders te veel een school kiezen op basis van “roddels en reputatie” en “nattevingerwerk”. De krant laat professor Van Petegem aan het woord: “In vier van de vijf gevallen stemt de reputatie niet overeen met de feitelijke kwaliteit”. Op basis waarvan de professor dit

beweert wordt niet duidelijk want hij klaagt dat de doorlichtingsverslagen geen totaalbeeld geven en dat centrale examens ontbreken. Van Petegem pleit meteen voor publieke ranglijsten van de scholen op basis van centrale examens, zoals in Engeland en Nederland. De auteurs van het scholenrapport beweren dat hun rapport informatie bijbrengt over de kwaliteit van de school omdat het per school het percentage attesten “A” (geslaagd), “B” (geslaagd maar mag niet verder gaan in bepaalde studierichtingen) en “C” (zitten-blijven) publiceert. *“Algemeen wordt aangenomen dat scholen met veel A-attesten hun opdracht goed vervullen. Zeker wanneer veel A’s gecombineerd worden met veel GOK-kinderen kunt u ervan uitgaan dat de school prima werk levert. Zo’n school slaagt er dan vermoedelijk in om met een gemiddeld zwakkere instroom toch mooie studieresultaten neer te zetten”.*

Dit lijkt ons een vrij naïeve analyse. Er wordt vanuit het Departement Onderwijs sinds jaren zware druk uitgeoefend om zo weinig mogelijk C-attesten uit te reiken. Herexamens worden sterk afgeraden tenzij in uitzonderlijke omstandigheden als men onvoldoende elementen heeft om een leerling te evalueren (bv. langdurige afwezigheid). Scholen met een dalend aantal leerlingen zijn vaak gevoelig voor het verlies van leerlingen omdat het behoud van de jobs in de school ervan afhangt. Als een B-attest dan betekent dat de leerling op zoek moet naar een studierichting in een andere school, zal men soms geneigd zijn toch een A-attest uit te reiken. Elke school hanteert haar eigen normen en regels op het vlak van attesteringen. Die normen hangen vaak samen met de aard van de studierichtingen en de instroom van de leerlingen.

Beweren dat een school die veel A-attesten uitreikt, “haar opdracht prima vervult”, klopt om allerlei redenen niet altijd. Het kan ook om een school gaan die zeer soepel of zelfs laks te werk gaat.

Dan toch maar pleiten voor centrale examens en rankings om de kwaliteit van de scholen te kunnen vergelijken? In het Vlaams onderwijs bestaan er sinds bijna 10 jaar centrale peilingen, georganiseerd door het Departement Onderwijs. Elk jaar worden eind mei in het 6de leerjaar van het lager onderwijs en in het tweede en vierde jaar van het secundair onderwijs representatieve steekproeven georganiseerd voor meerdere vakken. Niet alle scholen nemen er aan deel maar wel ruim voldoende en voldoende gespreid om betrouwbare besluiten voor het hele onderwijs te kunnen trekken. Deze centrale peilingen leveren veel bruikbaar vergelijkend cijfermateriaal op. Van de meeste peilingen heeft het Departement Onderwijs brochures gepubliceerd met een synthese van de meest relevante cijfers en bevindingen. De

«het grote scholenrapport»

scholen die deelnemen aan deze peilingen krijgen een gedetailleerd rapport waar ze zich kunnen vergelijken met andere Vlaamse scholen, zowel zonder als met rekening te houden met de samenstelling van het schoolpubliek.

Eén van de meest essentiële en steeds terugkerende vaststellingen in deze peilingen is het verband tussen de socio-economische herkomst van de leerling en zijn leerprestaties. Daar bovenop komt dat door de vrije schoolkeuze en de vroegtijdige studiekeuze de “sterke” leerlingen samen zitten in de sterke studierichtingen (lees: de latijnse in de eerste graad, de latijnse en wiskunde/wetenschappen in de tweede graad). Het resultaat is dat in elke peiling de resultaten van de leerlingen uit de sterke ASO-studierichtingen hoog boven de rest uitsteken. In tegenstelling tot de bewering van professor Van Petegem blijken de feitelijke resultaten in grote mate overeen te stemmen met de “reputatie” van een studierichting. De peiling over wiskunde in de tweede graad van het ASO die in mei 2011 werd gehouden, wees bv. uit dat de eindtermen door de grote meerderheid van de leerlingen uit de studierichtingen met latijn en met veel wiskunde of wetenschappen worden gehaald maar dat in studierichtingen als “economie-moderne talen” en “humane wetenschappen” de resultaten eerder catastrofaal zijn. De peiling over wiskunde in de eerste graad wees uit dat er een groot verschil bestaat tussen de resultaten van de leerlingen uit de latijnse, de moderne en de andere basisopties van de eerste graad.

Het Departement onderwijs hoeft geen centrale examens in te voeren om te weten te komen wat het nu reeds weet via de centrale peilingen en via de doorlichtingsverslagen. Het probleem is niet zozeer een gebrek aan informatie maar eerder een gebrek aan luciditeit en politieke moed om de juiste besluiten te trekken.

In de huidige omstandigheden pleiten voor centrale examens met rankings van de scholen, komt neer op nog méér stigmatiseren van de scholen met een hoog percentage kansarme leerlingen. Die scholen zullen immers onderaan in de rangschikking bengelen. Prof. Martin Valcke (UGent): “Het gemiddelde van een school zal bepaald worden door de sociaaleconomische situatie van de kinderen” (De Morgen, 16 juni). Zal de lijst die “De Morgen” nu publiceert ouders ertoe aanzetten hun kind naar een school te sturen met 85% of 90% GOK-leerlingen? Zal zo’n school méér leerlingen aantrekken als men er zwart op wit aan toevoegt “veel leerachterstand”, “studiepeil niet naar behoren”?

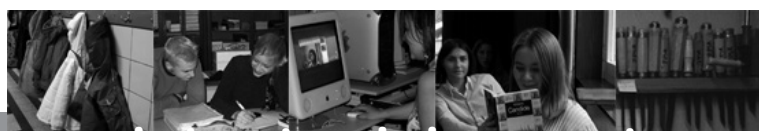
Voetnoten

(1). Het getal 956 slaat op de administratieve indeling en verschilt enigszins met de werkelijkheid op het terrein. Zo zijn er veel scholen, die een pedagogisch geheel vormen en op dezelfde locatie gevestigd zijn, administratief gesplitst om méér uren-leerkracht en extra ambten (directeur, onderdirecteur ...) binnen te halen. Vaak wordt zo de eerste graad administratief afgesplitst. Anderzijds zijn er ook scholen met meerdere vestigingsplaatsen die administratief één geheel vormen. De 956 scholen zijn ingedeeld in 44 onderwijszones, zoals ze gedefinieerd zijn door het Departement Onderwijs. De zone Antwerpen telt 75 scholen, de zone Geraardsbergen 5; de andere onderwijszones tellen gemiddeld 21 scholen.

(2) Er is natuurlijk geen automatisme. Een kind van Duitse ouders waarvan de vader als ingenieur bij BASF in Antwerpen werkt, is een GOK-leerling omdat de thuistaal niet het Nederlands is, maar is geen kansarme leerling. Het is niet omdat de moeder geen diploma secundair onderwijs heeft, dat het kind thuis automatisch het “cultureel kapitaal” ontbeert dat leerlingen van hoogopgeleide moeders eerder wel zullen ervaren. Moeder kan een heel wijze en sterk belezen vrouw zijn met veel algemene kennis die veel tijd steekt in het motiveren en helpen van haar kinderen voor hun schooltaken. De GOK-indicatoren houden geen rekening met de vader. Er zijn natuurlijk ook vaders die hun kind efficiënt kunnen motiveren en helpen bij de schooltaken.

(3). De onderwijszone Brussel kent een aantal karakteristieken die een vergelijking met de andere zones bemoeilijkt. In Brussel is het Nederlandstalig onderwijs minoritair t.a.v. het Franstalig onderwijs en binnen het Nederlandstalig onderwijs is het aantal leerlingen dat thuis Nederlands spreekt een minderheid. Het Franstalig onderwijs vangt in Brussel veel (allochtone) kansarme leerlingen op en deze factor beïnvloedt het percentage GOK-leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs neerwaarts. Veel leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs spreken thuis geen Nederlands en deze factor duwt het percentage GOK-leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs naar omhoog. Het Brussels Nederlandstalig onderwijs telt weinig TSO- en BSO-scholen, een factor die ook het GOK-percentage neerwaarts beïnvloedt. Slotsom is dat het percentage GOK-leerlingen in het Nederlandstalig Brussels onderwijs lager ligt dan men op basis van de sociologische realiteit zou verwachten. Het ligt b.v. lager dan in het rijkere Antwerpen (48% versus 56%).

(4) De kolommen met het aantal leerlingen per leerkracht geven daarvan een duidelijke indicatie: 6 à 7 leerlingen versus 11 à 12 leerlingen per leerkracht. De klasgrootte is natuurlijk groter dan deze ratio: een leerkracht geeft minder lessen dan het aantal lessen die de leerling volgt en niet alle leerkrachten staan voor de klas. Behalve de extra “uren-leerkracht” die de eerstgenoemde scholen ontvangen speelt hier vooral mee dat de leerlingen in BSO- en TSO-studierichtingen meer “uren-leerkracht” genereren dan in ASO-studierichtingen.

«het grote scholenrapport»

Onderwijszone			School met hoogste % GOK-Iln				School met laagste % GOK-Iln			
codewijze	aantal scholen	mediale % GOK-Iln	School	%	aantal leerlingen	aantal leerlingen per leerkracht	School	%	aantal leerlingen	aantal leerlingen per leerkracht
Genk	18	66,17	T.A. De Wipar Genk	83,02	377	7,06	Onze-Lieve-Vrouwcollege Genk	26,11	678	12,86
Antwerpen	75	53,75	M.S. De Beeldmakers Antwerpen	95,24	147	7,08	Onze-Lieve-Vrouwcollege Antwerpen	17,00	641	12,98
Maasmechelen	20	49,22	Atheneum Massand Maasmechelen	79,75	237	5,30	Antonia-keinde College Maasmechelen	26,46	582	13,05
Brussel	35	48,57	Lucmaccollège Anderlecht	90,31	765	9,60	Van-der-Kruisbroeckcollege Brussel	5,49	565	11,81
Beringen	17	47,74	Sim-Andreas Handelsschool Neuzen-Zolder	78,74	254	7,63	Sim-Jozefcollege Beringen	20,05	369	13,15
Ieper	14	47,64	R.T.A. Ieper	73,43	207	6,06	Sim-Vincentcollege Ieper	17,63	673	12,83
Veurne	12	46,68	M.S.G.D. Nieuwpoort	74,75	99	5,29	Sticht. College Veurne	21,93	457	11,41
Dendermonde	14	46,37	M.S.G.D. Dendermonde	76,72	116	7,33	Heilige Maagdcollège Dendermonde	16,98	948	13,13
Occelerde	18	45,45	Alta Atheneum Gistel	68,94	235	6,56	Sim-Jozefcollege Gistel	25,50	858	11,19
Geraardsbergen	5	44,37	Technisch Instituut Sim-Jozef Geraardsbergen	52,01	258	7,36	Sim-Jozefinstituut Geraardsbergen	14,35	425	12,22
Kortrijk	36	44,14	M.S. Linc Hofsteden Kortrijk	79,87	154	7,68	Lyceum D.L.-V.V. Kortrijk	9,94	704	12,98
Eeklo	18	43,51	M.S. G.O. Zelzate	58,82	153	8,33	Virgo Sapientiae Instituut Maldegem	22,96	405	10,57
Sim-Truiden	14	42,80	R.T.A. I Speelhof Sim-Truiden	62,05	465	7,7	W.C.T. 2 Sim-Truiden	17,05	615	12,94
Ninove	11	42,35	R.T.A. Ledekerke	62,1	215	6,23	Sim-Aloysiuscollege Ninove	15,92	829	12,91
Lommel	24	42,19	M.S.G.D. Regenboog Dree	65,74	76	4,59	W.C.D. Sim-Hubertus Gante graad Vlaerpert	18,84	138	11,35
Lokeren	19	41,83	R.T.A. Lokeren	62,83	287	6,48	Sim-Teresa college Oudenaarde	13,11	412	12,38
Sim-Niklaas	22	40,40	K.A. Tarnae	65,27	205	6,77	Sim-Jozef 2 Gante graad Sim-Niklaas	13,74	131	11,25
Diest	15	40,08	R.T.A. I Diest	62,96	185	5,69	Humaniora Voorzorgheid Diest	12,24	760	13,1
Gent	26	39,98	M.S.G.D. De Vleuten Herentals	64,66	133	8,38	Sim-Jozefinstituut Herentals	16,21	401	12,00
Waregem	14	39,60	K.A. Waregem Waregem	63,26	215	5,61	Heilig-Hartcollege 2 Gante graad Waregem	13,77	305	12,28
Turnhout	27	39,14	Technisch Atheneum Boongraad Turnhout	67,56	225	6,26	Sim-Jozefcollege Turnhout	9,16	622	12,90
Vilvoorde	19	38,67	R.T.A. Vilvoorde	77,89	475	6,90	Heilig Hartcollege Gante graad Woluwe-Oppem	5,38	130	11,21
Oudenaarde	10	38,22	R.A. Paramedische Oepopen Borssele	67,09	362	7,02	Sim-Bernarduscollege 3 Gante graad Oudenaarde	15,24	315	12,24
Kalmthout	15	38,2	R.T.A. Kapellen	65,77	563	7,11	College Eucharistisch Hart Essen	12,34	543	12,54
Rosselare	28	37,33	M.S. G.O. Rosselare	71,16	215	8,09	Alte Seminais Gante Graad Rosselare	11,18	152	11,44
Aalst	24	36,37	M.S.G.D. Ledeban Aalst	74,27	171	7,57	Sim-Jozefcollege 2 Gante graad Aalst	7,74	155	11,5
Hasselt	29	36,04	M.S.G.D. II Herk-de-Stad	76,67	150	5,7	Virgo-Lissaccollege Gante graad 1 Hasselt	11,81	144	11,38
Genze	16	35,70	K.A. Tiet	68,66	201	4,52	Sim-Mendrik Iovenbouwe Genze	12,75	668	13,75
Torhout	15	35,00	De Vind Atheneum Koekelare	64,50	169	4,38	Sim-Jozefinstituut-College Torhout	22,42	736	13,13
Gent	58	34,90	D.L.-V.-Instituut (BGO) Gent	90,94	309	6,87	Sim-Barbaracollège 1 Gante Graad Gent	3,47	144	11,38
Tongeren	20	34,50	M.S.G.D. Bizen	60,48	248	7,07	Heilig-Geestinstituut Bizen	15,94	734	13,81
Boom	15	34,30	Technisch Instituut van der Beken Niel	74,69	245	6,56	D.L.-V.-Presentatie Middenschool Bornem	20,83	408	11,59
Brugge	42	32,25	R.A. II Asselbrek	62,02	208	6,71	Abdijchoel Zevankenen Sim-Andries	4,03	258	11,85
Lier	21	32,16	R.T.A. Lier	57,58	264	7,16	Sim-Kummarcollege LGO-1 Lier	9,77	153	11,29
Mol	13	31,58	T.A. Het Spoor Mol	62,07	250	7,08	Sim-Jan-Barchmans Mol	16,19	624	12,72
Tienen	8	31,25	Prox. Inst. Sec. Ond. Tienen	58,99	517	7,33	Sim-Janscollege Hoegaarden	9,02	510	12,41
Mechelen	34	29,16	R.T.A. Wolmarand Mechelen	75,79	658	7,03	Van Biscoe-Instituut Aldi Haacht	7,83	741	13,81
Dilbeek	24	28,16	M.S.G.D. Wemmel	55,06	89	6,39	Sim-Theresiacollège Aldi Kapelle-op-den-Bos	7,98	485	12,55
Aarschot	14	26,67	Grad. Inst. Technische Borepen SIBA Aarschot	61,13	315	6,52	Sim-Jozefcollege 3 Gante graad Aarschot	9,78	184	11,88
Zotagern	11	26,57	Atheneum Herzala	53,53	269	5,66	Onze-Lieve-Vrouwcollege 1 Zotagern	6,53	633	12,7
Mortsel	18	26,07	R.T.A. de Vind Cdegem	68,69	257	6,35	Sim-Katholischcollege Dochoout	11,54	1005	13,3
Brasschaat	33	25,12	R.T.A. Brasschaat	55,50	600	7,86	Vita et Pax College Schoten	5,75	348	11,94
Halle	15	24,33	R.T.A. Pro Technica Halle	56,73	437	6,86	Sim-Martens-Lennik	11,87	257	12,08
Leuven	26	20,98	M.S.G.D. Kassaal-Le	54,63	108	7,96	Heilige Drievuldigheidcollege Leuven	7,36	854	13,15
Gemiddelde		38,31		69,38	285,55	6,80		13,70	468,68	12,34

VOORSTEL VVKSO ROND HERVORMING SECUNDAIR ONDERWIJS

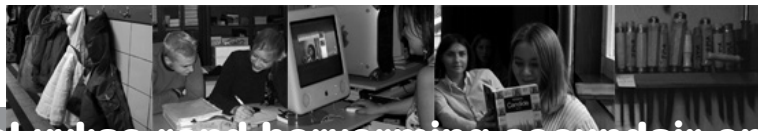
Chris Smits

Op 8 mei 2012 maakte het VVKSO (Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs) zijn visie bekend rond de hervorming van het secundair onderwijs. De visietekst "Toekomst SO in kleuren" werd in Gent voorgesteld aan een duizendtal directeurs en leden van schoolbesturen.

Van de 956 Vlaamse secundaire scholen behoren er 660 tot het katholieke net. Het katholiek onderwijs telt in het secundair onderwijs driemaal zoveel leerlingen als de andere netten (GO!, Onderwijs van Steden en Gemeenten, Provinciaal Onderwijs) samen. Niet enkel omwille van het gewicht van de "Guimardstraat" is deze visietekst verplichte lectuur voor wie ernstig wil meepraten over de hervorming van het secundair onderwijs. De visietekst van het VVKSO behoort, samen met het rapport van de commissie Monard (april 2009), de oriëntatienota van minister Smet (september 2010) en de visietekst van Metaforum-KULeuven (januari 2012), tot de best onderbouwde en uitgewerkte voorstellen die op tafel liggen.

Op 15 juni hadden we een gesprek met Chris Smits, secretaris-generaal van het VVKSO over enkele belangrijke krachtlijnen van de visietekst "Toekomst SO in kleuren". Voor de volledige visietekst en de bijlagen, verwijzen we naar www.vvkso.be

«voorstel vvkso r nd hervorming secundair onderwijs»

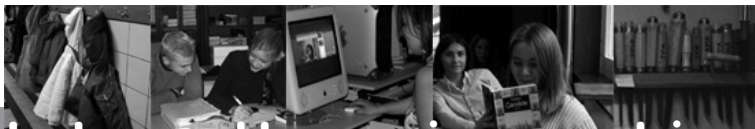
Wat staat er in de visietekst van VVKSO?

De visietekst “Toekomst SO in kleuren” telt 80 bladzijden die de synthese vormen van twee jaar intensief voorbereidend werk binnen het VVKSO (Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs). Op de website www.vvkso.be vind je bovendien een uitgebreide bijlage met een doorlichting van alle bestaande studierichtingen van het secundair onderwijs.

Hier volgt een greep uit de visietekst.

- De **fundamentele visie** van het VVKSO op (secundair) onderwijs, voorgesteld als concentrische cirkels. De kern ervan is het **pedagogisch project** van het katholiek onderwijs. Hierbij dienen drie vragen als toetssteen: is vorming gericht op allen (“volgens de opdrachtverklaring essentieel dat de katholieke school zich actief openstelt voor al wie in de maatschappij, op welke manier, kansarm is”); is vorming gericht op alles? (“leerinhouden, vaardigheden en attitudes moeten gericht zijn op een brede en diepgaande verkenning van alle aspecten van de werkelijkheid”); is vorming gericht op het geheel? (“totale vorming waarbij de ontplooiing van hoofd, hart en handen centraal staan”). De tweede cirkel bevat essentiële kennis, vaardigheden en attitudes van algemene vorming of “sleutelcompetenties” (In deze tekst van het VVKSO wordt de term competenties gebruikt als verzamelnaam voor kennis, vaardigheden en attitudes). Het VVKSO aanvaardt (net als de oriëntatienota van minister Smet) de **Europese sleutelcompetenties** als een mogelijk kader om de algemene vorming te vatten maar vult ze aan met muzische vorming, historische vorming, lichamelijke vorming en opvoeding. In de buitenste cirkel situeren zich **vijf studiedomeinen** waarbinnen vorming gestalte krijgt via verdieping of concretisering: wetenschappen en techniek; economie en maatschappij; taal en cultuur; kunst en creatie; welzijn en maatschappij (de oriëntatienota van minister Smet voorzag 6 belangstellingsgebieden).
- De **A-stroom** van de eerste graad moet breed vormend zijn. De leerling kiest nog geen studiedomein of studierichting. Het onderscheid tussen ‘basisvorming’ en ‘basisopties’ moet wegvallen. Er is wel

- differentiatie, met remediëring enerzijds, verbreding, verdieping en inkleuring anderzijds.
- De **B-stroom** wordt een tweejarig flexibel leertraject voor leerlingen zonder getuigschrift basisonderwijs. De focus ligt op functionele geletterdheid en voorbereiding op een kwalificerende studierichting in het derde jaar.
- In de **tweede graad** kiezen de leerling een studiedomein en daarbinnen een studierichting. In elk van de vijf studiedomeinen wordt een “continuüm” van studierichtingen voorzien: van algemeen naar specifiek, van abstract naar concreet, van transferabel naar gericht toepasbaar. De keuze voor abstractiegraad is vaak gelijklopend met de keuze voor de breedte (veelzijdigheid). Binnen de tweede graad is een verandering van studierichting (zowel naar links als naar rechts op het continuüm) of zelfs van studiedomein nog mogelijk.
- In de **derde graad** kiest de leerling definitief voor een studierichting op een bepaalde plaats (abstractiegraad, algemeenheid) van het continuüm van het studiedomein. Naargelang de finaliteit worden de studierichtingen in elk domein op 4 niveaus ingedeeld. Leerlingen kiezen voor: (1) een studierichting die voorbereidt op een brede academische doorstroming, (2) voor een studierichting die voorbereidt op een gerichte doorstroming (in hoofdzaak professionele bachelor), (3) een studierichting die   n of meer beroepskwalificaties bevat en die voorbereidt op een beperkt aantal opleidingen binnen het hoger onderwijs, het hoger beroepsonderwijs (HBO 5) of het secundair na secundair onderwijs (Se-n-Se) of (4) voor een studierichting met één of meer beroepskwalificaties die voorbereidt op de arbeidsmarkt.
- Er zijn voor het VVKSO bijgevolg vier soorten onderwijskwalificaties. Deze kunnen worden behaald ofwel in de vorm van een diploma secundair onderwijs, verleend aan elke leerling die geslaagd is in het tweede leerjaar van de derde graad, ofwel in de vorm van een **certificaat van een Se-n-Se opleiding**. De huidige specialisatiejaren BSO zullen deel uitmaken van Se-n-Se (nu enkel 7TSO)
- De opleidingen **leren en werken** worden niet opgenomen in de studiedomeinen en de gradenstructuur. Men werkt met individuele trajecten op maat om een beroepskwalificatie te behalen.
- Het VVKSO maakte een grondige

«voorstel vkso rond hervorming secundair onderwijs»

en gedetailleerde analyse van de bestaande studierichtingen om te beoordelen óf en op welke positie ze in het toekomstig “continuüm” moeten worden opgenomen. Deze analyse bevat veel interessant cijfermateriaal over de doorstroming naar het hoger onderwijs (behaalde studiepunten) en de arbeidsmarkt (tewerkstellingscijfers).

- De **scholengemeenschap** als ordeningsentiteit. Elke scholengemeenschap moet naast de brede eerste graad (in meerdere scholen) minstens eenmaal de B-stroom (tweejarig traject) aanbieden in de eerste graad. Een scholengemeenschap moet minstens vier van de vijf studiedomeinen in de volle breedte (alle studierichtingen) aanbieden in de tweede en derde graad. Een **school** moet – op termijn – minstens twee van de vier onderscheiden soorten onderwijskwalificaties (studierichtingen) aanbieden in minstens één studiedomein. Bij de organisatie van het toekomstig studieaanbod is het VVKSO geen vragende partij voor decretale voorschriften maar van faciliterende maatregelen vanuit de overheid. Het VVKSO zal zelf ook geen schoolstructuurmodellen (middenscholen; bovenbouwscholen; zesjarige scholen; domeinscholen ...) vooropstellen en is evenmin van plan in te grijpen in de pedagogisch-didactische organisatievormen.
- Als voorbeelden van faciliterende (“statuutondermijnende” volgens Jos Van der Hoeven, secretaris-generaal van COC) maatregelen worden aanpassingen aan de **personeelsreglementering** genoemd: affectatie van personeelsleden aan een schoolbestuur (beperkt tot de scholen die behoren tot eenzelfde scholengemeenschap) in plaats van aan een individuele school; afschaffing van het criterium “dienstanciënniteit” in de re-affectatieregeling.

Interview met Chris Smits, secretaris-generaal van het Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs (VVKSO)

“Ons voorstel voor de hervorming van het secundair onderwijs wordt breed gedragen door onze achterban”

Hoe ziet de brede eerste graad er uit in het voorstel van het VVKSO?

Chris Smits. De huidige eerste graad (A-stroom) is niet breed genoeg. Veel basisopties zijn reeds een voorbereiding op de bovenbouw. Afhankelijk van de keuze zitten vele leerlingen in een fnuik. We willen niet dat de eerste graad de keuze voor een studierichting in het derde jaar onmogelijk zou maken. Daarom willen we een bredere eerste graad waar iedere jongere eerst dezelfde sleutelcompetenties onder de knie moet krijgen. Voor iedereen wiskunde, techniek, talen enz. . Niet voor iedereen op hetzelfde abstractieniveau. We voorzien verschillende beheersingsniveaus. Een leerling die bv. de verdieping voor wiskunde niet aankan, zullen we voorstellen om in het derde jaar een studierichting te kiezen zonder sterke wiskunde. Er zijn ook sleutelcompetenties waarvoor we geen niveaus voorzien, vooral als ze met attitudes te maken hebben, b.v. leren leren, kritisch nieuwsgierig zijn, ondernemingszin

Aan welke gemeenschappelijke vakken denken jullie?

Chris Smits. We hebben nu twee jaar gewerkt om onze achterban – we hebben 660 secundaire scholen – op één lijn te krijgen rond de grote principes. We zijn nog niet zo ver dat we lessentabellen kunnen voorstellen. We moeten nog veel concretiseren in het komende schooljaar.

«voorstel vkso rond hervorming secundair onderwijs»

Komen er homogene of heterogene klasgroepen?

Chris Smits. Die discussie gaan we niet centraal beslechten. We stellen vast dat er in het wetenschappelijk onderzoek hierover geen consensus bestaat. Jan Van Damme (KULeuven) zegt dat er onvoldoende aanwijzingen om te stellen dat heterogene groepen voordelen hebben.

Leerlingen kunnen naast gemeenschappelijke lesuren tijd besteden aan remediering of verdieping, uitbreiding en inkleuring. Kan een leerling voor het ene vak remediering en voor een ander uitbreiding volgen?

Chris Smits. Alle combinaties zijn mogelijk. Verdieping betekent dat de leerstof op een hoger beheersings- of abstractieniveau wordt gegeven, bv. een meer complexe oefening van wiskunde of een meer complexe tekst bij taalbeschouwing. Techniek kan ook op diverse niveaus gebracht worden. Uitbreiding kan b.v. een bijkomende taal of een bijkomend thema in de wetenschappen zijn.

Is er nog plaats voor Latijn in de eerste graad?

Chris Smits. Ja. Maar we gaan Latijn in zijn juiste context plaatsen. Vandaag is er voor leerlingen die een hoog abstractieniveau aan kunnen geen alternatief voor de Latijnse. Veel leerlingen volgen latijn zonder dat ze veel interesse voor Latijn hebben. We gaan in de eerste graad andere vakken aanbieden op een hoog abstractieniveau, b.v. wiskunde, wetenschappen. Niet elke cognitief sterke leerling moet Latijn volgen.

Gaan de leerlingen die Latijn volgen voor alle vakken in een eigen klasgroep zitten of enkel voor Latijn?

Chris Smits. Dit laten we over aan de scholen. Ik stel vast dat onze authentieke middenscholen (verenigd in STAM, Studiegroep Authentieke Middenscholen) die voorstander zijn van het comprehensief model (geen aparte studierichtingen) ook met niveaugroepen werken. Het zou niet wijs zijn iedereen in dezelfde klasgroep te brengen.

Wat is het verschil tussen de huidige hiërarchie van de studierichtingen en het “continuüm” van studierichtingen dat voorzien wordt vanaf de tweede graad?

Chris Smits. Structuurhervormingen gaan niet alles oplossen maar kunnen een faciliterende rol spelen. De beschotten tussen ASO, TSO, BSO, KSO worden weggehaald. De studierichtingen worden gegroepeerd in vijf (gelijkwaardige) studiedomeinen: taal en cultuur, kunst en creatie, welzijn en maatschappij, wetenschappen en techniek, economie en

maatschappij. In elk studiedomein positioneren we een studierichting op een continuüm (doorlopende schaal) van algemeen naar specifiek, van abstract naar concreet, van transferabel (breed toepasbaar) naar gericht toepasbaar. We voorzien vier niveaus volgens de finaliteit: studierichtingen die (voornamelijk) voorbereiden op een academische bachelor (universiteit), op een professionele bachelor (hogeschool), op het HBO5 (hoger beroepsonderwijs of op de arbeidsmarkt). Die laatste studierichtingen zitten nu vooral in het BSO.

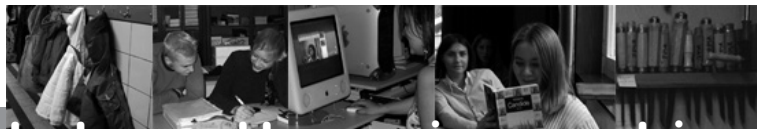
Bestaat het risico op een nieuwe hiërarchie tussen studierichtingen? Ja, dat is niet te vermijden. Het abstracte wordt in de maatschappij hoger ingeschat dan het concrete. Zolang het onderscheid tussen arbeider en bediende bestaat, blijft dit probleem. In de tweede graad zullen de studierichtingen minder geprofileerd zijn dan in de derde graad en zal een leerling nog kunnen veranderen van studierichting, ook naar links op het continuüm.

Wat is het voordeel van dit continuüm?

We hebben het huidig aanbod van studierichtingen grondig geanalyseerd. Overlappingsen zullen worden geschrapt, het aantal studierichtingen zal gereduceerd worden. Het geheel zal overzichtelijker en transparanter zijn voor de ouders, de leerlingen en de leerkrachten.

Uit onze analyse blijkt b.v. dat leerlingen uit de ASO-studierichting “economie-moderne talen” slecht scoren aan de universiteit. Inzake studiekeuze in het hoger onderwijs ligt ze dicht bij studierichtingen zoals informaticabeheer, boekhouden-informatica, secretariaat-talen die nu tot het TSO behoren. In de toekomst zouden we die studierichtingen kunnen groeperen en positioneren op het tweede niveau (voorbereiding op professionele bachelor) van het continuüm.

Een voorbeeld hoe het huidig gebrek aan transparantie tot schrijnende toestanden leidt, is de studierichting “STW” (sociaal-technische wetenschappen). Ze is bedoeld als doorstromingsrichting naar een professionele bachelor (hogeschool). Wat blijkt? Eén op vier leerlingen uit deze richting opteert niet voor hoger onderwijs en diegenen die verder studeren halen gemiddeld slechts 59% van de studiepunten. Bijna de helft van de leerlingen uit deze zogenaamde “doorstromingsrichting” komen dus op de arbeidsmarkt zonder diploma hoger onderwijs maar ook zonder een beroepskwalificatie. Wij organiseren hier massaal de ongekwalificeerde uitstroom en dan nog in een sector (personenzorg) met veel vacatures. In de

«voorstel vkso r nd hervorming secundair onderwijs»

toekomst zou deze studierichting een nieuw profiel moeten krijgen of moet men er ook een beroepskwalificatie aan koppelen.

Wat gebeurt er met de B-stroom (IB, 2BVL)?

Chris Smits. De huidige B-stroom (IB en 2BVL, beroepsvoorbereidend leerjaar) baart onze directeurs grote zorgen. Men vindt er een zeer grote heterogeniteit: leerlingen met schoolse vertraging, leerlingen die hun lager onderwijs niet hebben uitgedaan, leerlingen uit het buitengewoon onderwijs, ex-OKAN-leerlingen (anderstalige nieuwkomers die een jaar in de onthaalklas hebben gezeten om Nederlands te leren). We hebben daarover samen gezeten met de collega's van het Basisonderwijs. Veel onderwijzers zeggen: "op het einde van het vierde leerjaar weten we reeds welke leerlingen het getuigschrift van lager onderwijs niet zullen halen". Moet men die leerlingen dan laten zittenblijven? We zijn daar geen voorstander van. Zittenblijven is op die leeftijd nefast. Daarover is het wetenschappelijk onderzoek eensgezind. Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind is zittenblijven nefast en er is weinig effect op de leerprestaties. We zouden daarom opteren om voor die leerlingen vanaf het vijfde leerjaar te focussen op functionele geletterdheid en niet op het behalen van het getuigschrift lager onderwijs (op het einde van het zesde leerjaar). We hebben goede ervaringen in een proeftuin van "De vuurtoren" in Antwerpen. Daarna stromen die leerlingen op leeftijd binnen in de B-stroom van het secundair onderwijs waar we een tweejarig traject voorzien met de focus op functionele geletterdheid en voorbereiding op doorstroming naar een arbeidsmarktgerichte studierichting in het derde jaar.

De optie om van de B-stroom naar de A-stroom over te gaan wordt verlaten?

Chris Smits. Vandaag gaat slechts 3% van de leerlingen over van de B-stroom naar de A-stroom. De "dubbele" finaliteit van de B-stroom wordt dus niet waar gemaakt. In de huidige B-stroom zitten dan nog een aantal leerlingen met het getuigschrift van het lager onderwijs. In de toekomst zouden leerlingen met dit getuigschrift in de brede eerste graad van de A-stroom terecht komen. De B-stroom wordt dus kleiner. We verwachten niet van leerlingen uit de B-stroom dat ze overgaan naar de A-stroom, al sluiten we het niet uit.

Krijgt elke leerling na zes jaar secundair onderwijs het diploma?

Chris Smits. Aangezien de studierichtingen die links

(meer algemeen, abstract ...) of rechts (meer specifiek, concreet ...) op het continuüm gesitueerd zijn, als gelijkwaardig worden beschouwd, willen we consequent hetzelfde diploma "secundair onderwijs" uitreiken na zes jaar. Dit diploma wordt ontkoppeld van eventuele beroepskwalificaties. Wie vandaag het zesde jaar "verzorging" (BSO) met vrucht heeft gevolgd, krijgt het getuigschrift "verzorgende" maar geen diploma "secundair onderwijs". Wie een zevende jaar "verzorging" (BSO) achter de rug heeft, krijgt het diploma "secundair onderwijs" en heeft een beroepskwalificatie "zorgkundige". In de toekomst zou deze leerling na het zesde jaar het diploma "SO" ontvangen maar voor een bijkomende beroepskwalificatie blijft een 7de jaar nodig. De 7de jaren BSO worden dan, zoals nu de 7de jaren TSO, ingedeeld in het Secundair-Na-Secundair (SE-n-SE).

Er bestaat wel het risico dat leerlingen die nu een 7de jaar BSO volgen om alsnog het diploma "secundair onderwijs" te behalen, dit niet meer doen als ze dit uitgereikt krijgen na het zesde jaar. De meerwaarde van een 7de jaar (SE-n-SE) zal moeten blijken uit de waarde van de bijkomende beroepskwalificatie die hoger staat ingeschaald in de Vlaamse Kwalificatie Structuur (VKS). Daarvoor rekenen we op de ondersteuning van de sectoren en de werkgevers die in vacatures moeten verwijzen naar deze beroepskwalificaties.

Het VKSO heeft anders wel scherpe kritiek op bepaalde aspecten van deze Vlaamse Kwalificatie Structuur (VKS). Kan u dit uitleggen?

Chris Smits. Het decreet "Vlaamse Kwalificatie Structuur" (VKS) is op het einde van de vorige regeringsperiode, in april 2009, door het Vlaams Parlement gejaagd. Deze VKS is volledig geënt op het EQF (European Qualification Frame) van de Europese Unie. Het EQF dient om beroepskwalificaties in te schalen volgens 5 niveaudecriptoren (kennis, vaardigheden, context, graad van autonomie, graad van verantwoordelijkheid) op één van de 8 niveaus zodat men beroepsopleidingen in heel Europa met elkaar kan vergelijken.

In Vlaanderen heeft men met het VKS-decreet de draagwijdte van dit instrument, dat bedoeld is om beroepskwalificaties te vergelijken, uitgebreid tot alle onderwijskwalificaties. Door een artificiële verbinding te maken tussen beroepskwalificaties en onderwijskwalificaties, rijden wij ons vast. Het is immers onmogelijk om alle competenties, b.v. ook de algemene vorming, te beschrijven volgens het stramien van de vijf niveaudecriptoren. Bij de beroepskwalificatie en het competentieprofiel van een

«voorstel vkso rond hervorming secundair onderwijs»

onderhoudstechnicus hebben de niveaudeSCRIPTORtoren “autonomie” en “verantwoordelijkheid” een betekenis. Er is een verschil in verantwoordelijkheid tussen het onderhouden van 1 machine, 2 machines of alle machines van een productielijn. Men kan die taak uitvoeren onder direct toezicht, onder verwijderd toezicht of zonder toezicht. Bij het oplossen van een integraal is het echter weinig zinvol te spreken over “verantwoordelijkheid”, “autonomie” of zelfs van “context”.

Is het VKS-decreet aan herziening toe?

Chris Smits. Je kan zo maar niet de vertaalslag van beroepskwalificaties naar onderwijskwalificaties maken. Alle eindtermen willen herschrijven als competenties die naar een beroepskwalificatie leiden, brengt ons in onmogelijke situaties.

Men is begonnen met de inschalingen van beroepskwalificaties in de VKS (Vlaamse Kwalificatie Structuur). Daarbij botst men op ongerijmdheden. “Magazijnier” wordt ingeschaald op VKS-niveau 2. Vertaald naar onderwijskwalificaties, betekent dit de eerste graad van het secundair onderwijs. Volgens die logica kan het secundair onderwijs (VKS-niveau 4) die opleiding niet meer inrichten.

Ik geef een ander voorbeeld. Het Agentschap Kwaliteit in Onderwijs en Vorming (AKOV) van het Departement Onderwijs heeft een competentieprofiel uitgeschreven voor de opleiding “tandartsassistent”. De “competenties” zouden op herkenbare wijze in de leerplannen moeten vertaald worden. Je leest echter zaken als “klasseert patiëntenfiches”, “bestelt tijdig lege containers”, enz. Dat zijn geen competenties maar een opsomming van taken. De onderwijsverstrekkers kunnen daarmee niet veel aanvangen. Het competentieprofiel voor de opleiding “bachelor opvoeding van het jonge kind” bevat daarentegen wel generieke (ruim toepasbare) competenties, b.v. “een vertrouwensrelatie met de ouders opbouwen”. Daarmee kunnen de onderwijsverstrekkers wel verder.

Er is ook het probleem dat sommige beroepscompetentieprofielen geënt zijn op een specifiek bedrijf. In het onderwijs kunnen we natuurlijk geen opleiding “onderhoudstechnicus bij bijvoorbeeld Van Hool” organiseren. Een beroepsopleiding moet voor ons altijd breder zijn.

De Vlaamse regering heeft zich in 2009 vergalopeerd met het VKS-decreet. Behalve Malta, Ierland en Vlaanderen heeft geen enkel land of regio in Europa het EQF (European Qualification Framework) gebruikt om niveaudeSCRIPTORtoren die bedoeld

zijn om beroepskwalificaties te beschrijven, toe te passen op algemene sleutelcompetenties en onderwijskwalificaties.

In de visietekst van het VVKSO vind je veel argumenten om de specialisatie en de studiekeuze niet te vroeg te starten. Waarom niet opteren voor een langere gemeenschappelijke basisvorming dan enkel een brede eerste graad?

Chris Smits. De sleutelcompetenties die we voor alle leerlingen beogen, stoppen niet na de eerste graad. Ze worden zes jaar lang bijgebracht. De ene sleutelcompetentie zal natuurlijk méér aan bod komen dan een andere volgens het gekozen studiedomein. Wetenschappen en technologie zal meer aan bod komen in het studiedomein “wetenschappen en techniek”, ondernemerschap en burgerschapscompetenties meer in het studiedomein “economie en maatschappij”, enz. (zie het schema met de concentrische cirkels in onze brochure, p. 22).

We werken met een getrapte studiekeuze. Op het einde van de eerste graad kiest de leerling een studiedomein en het abstractieniveau van de studierichting op het continuüm. In de tweede graad kan men nog van studiedomein veranderen omdat alle sleutelcompetenties aan bod komen in elk studiedomein. In de derde graad kiest men wel definitief voor een studiedomein omdat de specifieke inhoud belangrijker wordt.

Het staat niet met zoveel woorden in onze visietekst maar voor de studierichtingen links op het continuüm (algemeen, abstract, transferabel) speelt de specifieke inhoud minder een rol dan voor studierichtingen rechts (specifiek, concreet, gericht toepasbaar). We hebben dit visueel aangegeven door de verschillende kleuren van de vijf studiedomeinen aan de linkerkant in elkaar te laten overgaan. (zie brochure, p. 43).

Voor de meer abstracte studierichtingen zou het wellicht mogelijk zijn de leerlingen langer een gemeenschappelijke vorming te laten volgen.

Zullen er studierichtingen bestaan die tot meerdere studiedomeinen behoren?

Chris Smits. In ons model zullen we 98% van de bestaande studierichtingen kunnen onderbrengen in één van de vijf studiedomeinen. We voorzien enkele uitzonderingen, zoals “latijn-wiskunde”. Dit is een studierichting die bijzonder goed voorbereidt voor een brede waaier van academische opleidingen. Moeten we die studierichting dan afschaffen omdat we ze niet alleen bij “Taal en cultuur” of bij “Wetenschappen en techniek” kunnen onderbrengen? We moeten

«voorstel vkso r nd hervorming secundair onderwijs»

“borgen wat goed is”. Het voortbestaan van “latijn-wiskunde” brengt ons model niet in gevaar.

Zou een 7de jaar het gebrek aan specifieke beroepsvorming niet kunnen compenseren als men een langere gemeenschappelijke basisvorming voor iedereen tot b.v. 16 jaar voorziet?

Chris Smits. Dit hangt af van de sector. In de zachte sector zou dit meer haalbaar zijn, in de harde sector moeilijker. Voor de studierichtingen op de rechterkant van het continu  hangen wij af van de beroepskwalificaties die door de sectoren en de werkgevers worden gedefinieerd. Wij kunnen ze wel clusteren (b.v. de diverse lastechnieken samenbrengen) en invullen.

Waarom spreekt de visietekst van VVKSO bij de verbeterpunten van het Vlaams onderwijs eufemistisch over “leerlingen die hoog scoren op de GOK-indicatoren vinden in het huidige onderwijssysteem niet altijd de juiste weg tot maximale ontplooiing” terwijl de beleidsteksten van de ministers Frank Vandenbroucke en Pascal Smet duidelijk stellen “ons onderwijs reproduceert/versterkt de sociale ongelijkheid”

Chris Smits. Vinden jullie dat we daar te voorzichtig zijn? Het is geen bewuste keuze om de reproductie van de sociale ongelijkheid te minimaliseren. De afschaffing van de onderwijsvormen is bedoeld om de sociale ongelijkheid te reduceren. Het beleid heeft de jongste jaren sterk de klemtoon gelegd op de invloed van de sociaal-economische herkomst (SES-indicatoren) op de leerprestaties. Wij vinden dit verhaal te eenzijdig en spreken liever over diverse leerlingenprofielen.

Als reactie tegen een eenzijdig economische benadering van onderwijs spreekt de visietekst zich uit tegen de “maakbaarheidsgedachte”. Gooit men daarmee niet het kind met het badwater weg? In het pedagogisch project van het VVKSO lezen we: “vormen en gevormd worden is meewerken aan de totstandkoming van een nieuwe en duurzame wereld waarin iedereen tot zijn recht kan komen. Vorming die gericht is op het geheel draagt dan ook altijd een utopisch element in zich ...”

Chris Smits. De economische benadering is prominent aanwezig in recente beleidsteksten en wordt aangestuurd vanuit de Europese Unie. Onderwijs staat natuurlijk niet los van de maatschappij en moet voorbereiden op de arbeidsmarkt en op doorstroming. Onderwijs moet méér zijn. Het is ook de taak van het secundair onderwijs om jongeren zichzelf te laten ontdekken, te ontplooien, vanuit een levensbeschouwelijke visie.

Wij zetten ons af tegen de tendens dat de inhoud van het onderwijs voortdurend wordt gedicteerd van buitenaf. Moet het onderwijs instaan voor het behalen van het rijbewijs? Ik vind van niet. Moeten wij de eindtermen economie aanpassen omdat de economie een zware recessie doormaakt? De bankencrisis is anders wel niet gecreëerd door mensen met te weinig kennis van het economisch systeem. Dagelijks krijgen wij vragen en eisen “het onderwijs moet ...” die niet haalbaar zijn.

Natuurlijk geloven wij in de maakbaarheid. Anders begin je zelfs niet aan onderwijs. Wij geloven wel niet dat elke leerling op hetzelfde niveau de sleutelcompetenties kan bereiken. De minister wil   n niveau en door remediering iedereen tot dit niveau brengen. Dat vinden we niet realistisch. We focussen maximaal op leerlingenprofielen en op de afstemming van het studieaanbod daarop.

Zal deze hervorming van het secundair onderwijs lukken?

Chris Smits. Op de voorstelling van onze visietekst op 8 mei in Gent voor 1000 directeurs en leden van onze schoolbesturen hebben we na elk van de vier plenaire sessies de aanwezigen laten stemmen over de uitgangspunten van onze visie. De scores lagen telkens hoger dan 90 procent. De principes van ons voorstel worden door onze achterban breed gedragen. Betekent het dat elke directeur, elk lid van een schoolbestuur met alles akkoord gaat? Zo na ief ben ik niet. Als de hervorming wordt geconcretiseerd zal er ongetwijfeld veel discussie zijn. We nodigen iedereen uit onze visietekst te lezen en zijn mening niet te baseren op oppervlakkige berichten of sensationele maar eenzijdige titels in de pers.

Interview: Romy Aerts, Tino Delabie (15 juni 2012)

«pierre hazette»

Ex-minister van onderwijs tegen de gemeenschappelijke eerste graad. Pierre Hazette en de intelligentie van de handen

In Le Soir van 13 juni 2012 pleit **Pierre Hazette** (MR), minister van onderwijs (1999-2004) in de regering (PS-MR-Ecolo) van de Communauté Française, voor de afschaffing van de “premier degré commun”, de gemeenschappelijke eerste graad. Zijn argumentatie kan zo worden samengevat: teveel leerlingen blijven vandaag in de eerste graad vast hangen; ze slepen er zich enkele jaren doorheen alvorens ze georiënteerd worden, na een of meerdere mislukkingen, naar een kwalificatierichting die, zo meent de ex-minister van onderwijs, hen beter ligt. Door deze leerlingen te verplichten in een gemeenschappelijke stam te blijven, ontkent men “les intelligences de la main”, de “intelligentie van de handen”, aldus de vroegere minister van het Franstalig onderwijs.

Het is een stelling die ook in Vlaanderen opduikt onder diverse gedaanten: “Moet je leerlingen die reeds op jonge leeftijd een duidelijke beroepskeuze gemaakt hebben, nog opzadelen met algemene vakken?”. “Elke leerling heeft andere talenten en capaciteiten. Zij die beter met hun handen kunnen werken, zijn niet minderwaardig en moet men een positieve keuze voor een kwalificatiestudierichting laten maken”.

Een duidelijk standpunt dat ons uitnodigt tot een even duidelijk antwoord.

1. Het begrip “intelligentie van de handen”, dat ex-minister Hazette beschouwt als tegengesteld aan de “theoretische” en “abstracte” intelligentie is onbruikbaar in het debat over de studierichtingen en de gemeenschappelijke stam.

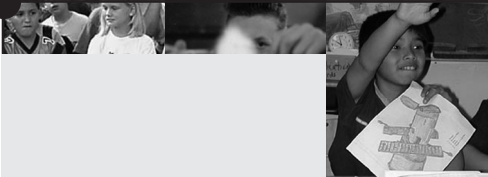
Als men verschillende types van intelligentie wil onderscheiden, waarom zich dan beperken tot deze twee? Zou men niet even goed “artistieke”, “esthetische”, “sportieve”, “maatschappelijke”, “sociale” of “relationele” intelligentie kunnen catalogeren? En moet men dan binnen de “theoretische” intelligentie geen onderscheid maken tussen de “wiskundige”, de “literaire”, de “filosofische”, de “economische”, de “wetenschappelijke” en andere intelligenties?

Het zal Pierre Hazette niet onbekend zijn dat vele technische en beroepsopleidingen vandaag nauwelijks nog beroep doen op manuele handigheid of op fysieke kracht maar steeds meer op theoretische en abstracte vaardigheden. Waardoor ben je een goede elektricien? Door handig om te gaan met een schroevendraaier of een tang om kabels uit elkaar te knopen. Jawel, maar je moet vooral een goede kennis hebben over de principes van de elektrische bekabeling of van de verbindingen tussen de verschillende toestellen in een huishoudelijk netwerk. Wat is er dus gemeenschappelijk tussen al die intelligenties om opvoeder, kapper, automecanici, onthaalmedewerker, secretaris, verkoper, metser, schoonheidsspecialist te worden? Kunnen we al deze studierichtingen uit het TSO of BSO herleiden tot “intelligentie van de handen”?

2. Het duaal onderscheid van intelligenties (abstracte versus manuele), dat Pierre Hazette hier maakt, dient om de splitsing van het secundair onderwijs in hiërarchische studierichtingen te rechtvaardigen. En verbergt deze opsplitsing niet een nog fundamentele onderscheid? Dit tussen de sociale klassen. Op de leeftijd van 15 jaar bevinden de kinderen van de 10% rijkste ouders zich voor 85% in het ASO en voor 13% in het TSO. Slechts twee op honderd bevinden zich in het BSO of nog in de eerste graad. De 15-jarige kinderen van de 10% armsten bevinden zich voor 90% in het kwalificatieonderwijs of nog in de eerste graad; slechts 10% van hen zitten in het derde of vierde jaar van een doorstromingsrichting. De oriëntatie naar de kwalificatierichtingen gebeurt dus niet volgens om het even welke “vorm van intelligentie” maar vooral op basis van de sociale afkomst. De opsplitsing in onderwijsvormen komt neer op een instrument van segregatie en sociale selectie. En hoe vroeger deze selectie wordt toegepast, des te drastischer ze wordt.

3. In die zin schuilt achter het schijnbare respect van dhr. Hazette voor de “intelligentie van de handen” en het technische, een onmiskenbaar misprijzen voor de volksklassen. Want zij worden hier gevisieerd. Zij worden uit het algemeen vormend onderwijs geweerd, onder het voorwendsel dat ze niet het aangepaste intelligentieniveau hebben. Het is het bekende refrein, dat even oud is als de debatten over de scholing van het volk: deze kinderen – de kinderen van fabrieksarbeiders, de kinderen van arme boeren, de kinderen van zwarte slaven in Mississippi, de kinderen van de oorspronkelijke bevolking in de kolonies ... - zijn niet gemaakt om te studeren. Als Thiers en Guizot in Frankrijk of Leopold I in België, hen aarzeland naar school sturen dan is het alleen maar omdat ze de moraal, de godsdienst, het rekenen, en het systeem van maten en gewichten zouden leren. Later, onder Ferry of Leopold II en Albert I wordt hen met mondjesmaat het onderwijs van geschiedenis, aardrijkskunde, wetenschap en technologie gegund, in functie van de politieke indoctrinatie of de behoefte aan gekwalificeerde handarbeiders. Met de regelmaat van een klok is er een priester, een patroon of een gepensioneerde liberale minister die verantwoordigd verklaart aan de kranten: waarom moeten we die kennis inprenten in de hoofden van die arme proletariërs? Dat kan hen alleen ongelukkig maken. Laten we hen terugsturen naar hun velden, naar hun ateliers, naar hun machines.

4. Moet men, zoals Pierre Hazette verklaart, een jongere vrijstellen van de toegang tot sommige theoretische materies, onder voorwendsel dat hij daarvoor geen interesse heeft? In die mate zelfs dat het arme kind er zelfs ontmoedigd zou door raken ... Om eerlijk te zijn, ik had gedacht dat de liberale oud-minister eerder een pleidooi voor inspanning zou gehouden hebben. Maar daar knelt het schoentje: de enige inspanning die genade vindt in de ogen van onze liberalen, is deze die leidt tot individueel succes. Meer werken? Alleen om meer te verdienen. De inspanning vereist door een gemeenschappelijke vorming, zoals wij die zien binnen Ovds, is totaal anders: het gaat erom de jongeren alle capaciteiten bij te brengen die van hen burgers maakt die in staat zijn de ware inzet van de maatschappij

te begrijpen en deel te nemen aan de noodzakelijke hervorming van deze maatschappij.

Voor ons is de democratische school een van de voorwaarden om een democratische maatschappij op te bouwen, een maatschappij die we nog moeten nastreven en opbouwen. Een dergelijke visie op onderwijs, de school als instituut dat de opdracht heeft voor een collectieve emancipatie te zorgen, is totaal afwezig bij de meeste rechtse politici en helaas ook vaak bij die van links. Allen beschouwen de school voortaan alleen maar als een instrument ten dienste van de economie. Als je ze mag geloven, dan moet het enige resultaat van de opleiding "het menselijk kapitaal" zijn.

5. Trouwens, zelfs vanuit het standpunt van een beroepsopleiding, is de vroegtijdige oriëntatie naar kwalificatierichtingen, zoals Pierre Hazette voorstelt, een slecht idee. Vooreerst omdat, en dat zullen alle leraren praktijk uit het beroepsonderwijs bevestigen, de beste leerlingen die het beroepsonderwijs verlaten deze zijn die in het vijfde jaar zijn ingestapt na een stevige algemene vorming. En niet deze die men vroegtijdig naar het beroepsonderwijs heeft doorverwezen. Ten tweede, deze oriëntatie op de leeftijd van 12 jaar ontzegt hen definitief de toegang tot loopbanen, waar ze op die leeftijd zelfs het bestaan niet van kennen. Wat betekent voor een kind van 11 jaar interesse hebben voor deze of gene studierichting? Je kan niet houden van iets wat je niet kent. Wie nooit klassieke muziek speelde of hoorde kan er niet van houden. Wie nooit in een tuin werkte kan niet van tuinieren houden. Wie nooit algebra of meetkunde deed, kan wiskunde niet waarderen.

6. Oud-minister Hazette heeft nochtans gelijk als hij stelt en veroordeelt dat de dominante opvoedingsgedachte een misprijzen heeft voor technologische vormingen. Maar uit die vaststelling moet een totaal ander besluit worden genomen dan het zijne. Zijn diagnose over het deficit van de technologie op school klopt. Zijn besluit is absurd: technologie invoeren vanaf de leeftijd van 12 jaar, maar uitsluitend voor wie over een zo gezegde "intelligentie van de handen" beschikt (namelijk zij die afzien tijdens de theoretische lessen) en dit dan nog op een zeer gespecialiseerde manier. Je moet dus analfabeten blijven produceren: enerzijds zij die niks kennen van literatuur en wiskunde, anderzijds zij die niks kennen van technologie en productie. Tegenover deze duale visie over onderwijs stellen wij een gemeenschappelijke visie: een leerplan dat, vanaf het begin tot het einde van de schoolplicht, zowel een algemene als een polytechnische vorming verzekert. Gemeenschappelijk onderwijs moet, om de woorden van de ex-minister te parafraseren, "alle intelligenties" ontwikkelen, dus de capaciteiten bijbrengen om alle domeinen van de maatschappij te begrijpen en te kunnen uitvoeren, inbegrepen de technologie, de handenarbeid, het werken op het land, het artistieke Productieve arbeid moet op school worden ingevoerd, enerzijds omdat het essentieel leeronderwerp is —waar komen onze rijkdommen vandaan?— anderzijds omdat het een aanzet is tot actieve pedagogie.

7. Er blijft niettemin een onmiskenbare realiteit, waarop de doctrine van Hazette is gebaseerd: het falen van de gemeenschappelijke eerste graad in het Franstalig onderwijs.

Het valt niet te ontkennen dat deze ambitie botst met de realiteit van een te grote heterogeniteit van de verworvenheden bij het verlaten van het basisonderwijs. Dus gaat men maar sjoemelen. Door de programma's, die theoretisch dezelfde zijn, aan te passen aan verschillende doelgroepen, enerzijds het publiek van het algemeen onderwijs, anderzijds dat van het kwalificatieonderwijs.

Hazette toont ons een wagen zonder motor en besluit daaruit dat het onmogelijk is er een voertuig van te maken. De zo gezegde gemeenschappelijke eerste graad is een wagen zonder motor. Het systeem zal alleen functioneren als men erin slaagt de zwakte en de grote verschillen inzake kennis op het niveau van het lager onderwijs uit te schakelen. Dit is mogelijk maar vereist moedige en veelzijdige daadkracht: kleinere klassen in de beginjaren van de schoolplicht, duidelijke en veeleisende programma's, meer tijd geven aan de scholen om de kennis te integreren in leefsituaties, om de leerling te laten kennis maken met de verscheidenheid aan kennis en technologieën, om kinderen op school het geluk te gunnen om te leren waar ze van houden, zodat ze ook leren houden van wat ze nog niet kennen. Tenslotte moet er een eind gemaakt worden aan wat bijna een 'onderwijsmarkt' kan genoemd worden. De netten moeten afgeschaft worden en ieder kind moet een plaats in het onderwijs krijgen. Zo zal het mogelijk zijn bij ons te realiseren waar anderen reeds in geslaagd zijn, de verlenging van de gemeenschappelijke stam tot de leeftijd van 15 of 16 jaar.

Nico Hirtt

